

**UCHWAŁA NR XIV/125/2020  
RADY MIEJSKIEJ W PSZOWIE**

z dnia 25 marca 2020 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 ze zm.), art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.) po przeprowadzeniu konsultacji społecznych zgodnie z uchwałą nr XLII/336/2010 Rady Miejskiej w Pszowie z dnia 22 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultacji z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji (T.j.: Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 258 z 2010 r. poz. 4052, z późn. zm.)

**RADA MIEJSKA W PSZOWIE  
uchwała, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Miasta Pszów na lata 2020 – 2032” w brzmieniu określonym w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Pszów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady  
Miejskiej w Pszowie

**Marcin Grzenia**

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr .....  
Rady Miejskiej w Pszowie  
z dnia.....2020 r.

# **PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY MIASTA PSZÓW NA LATA 2020-2032**



*Źródło: fotografia własna*

*Pszów, luty 2020*

*Opracowanie Programu:*

*Agnieszka Chylak*

*Sebastian Kulikowski*



*EKO – TEAM KONSULTING,*

*ul. Spokojna 3, 43-330 Heczmarowice*

*tel.: 33 486 53 53, fax. 33 486 54 54, kom. 513 100 869*

**Instytucje współpracujące przy opracowaniu niniejszego dokumentu:**

1. Urząd Miejski w Pszowie,
2. Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim, Powiatowy Zakład Zarządzania Nieruchomościami,
3. Spółdzielnia Mieszkaniowa „ROW” w Wodzisławiu Śląskim,
4. Polska Grupa Górnicza Oddział KWK ROW,
5. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
6. Spółdzielnia Mieszkaniowa Orłowiec”,
7. Klub Sportowy „Górnik Pszów”,
8. Polska Grupa Górnicza Oddział Zakład Elektrociepłowni
9. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wodzisławiu Śląskim.

*Zdjęcie na okładce: Agnieszka Chylak*

## SPIS TREŚCI:

<b>1.</b>	<b>WSTĘP.....</b>	<b>5</b>
<b>2.</b>	<b>CELE I ZADANIA „PROGRAMU...”.....</b>	<b>8</b>
2.1.	Obowiązki wytwórcy i posiadacza odpadów azbestowych.....	8
2.2.	Zadania i możliwości organów samorządowych.....	9
<b>3.</b>	<b>INFORMACJE O AZBESCIE I JEGO SZKODLIWOŚĆ DLA ZDROWIA LUDZKIEGO.....</b>	<b>10</b>
3.1.	Azbest – informacje ogólne.....	10
3.2.	Występowanie azbestu, materiały zawierające azbest.....	10
3.3.	Zdrowotne skutki obecności azbestu w środowisku człowieka.....	13
<b>4.</b>	<b>LOKALIZACJA „PROGRAMU...” CHARAKTERYSTYKA GMINY MIASTA PSZÓW.....</b>	<b>15</b>
<b>5.</b>	<b>INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIASTA PSZÓW– ANALIZA WYNIKÓW INWENTARYZACJI.....</b>	<b>18</b>
5.1.	Aktualne ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miasta Pszów.....	18
5.1.1.	<i>Posesje prywatne.....</i>	<i>18</i>
5.1.2.	<i>Posesje należące do osób prawnych.....</i>	<i>27</i>
5.2.	Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.....	29
<b>6.</b>	<b>ZASADY POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST.....</b>	<b>30</b>
6.1.	Stan prawny w aspekcie postępowania z odpadami zawierającymi azbest.....	30
6.2.	Ogólne zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.....	32
6.2.1.	<i>Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest.....</i>	<i>33</i>
6.3.	Ogólne zasady postępowania przy pracach naprawczych oraz demontażu wyrobów zawierających azbest.....	34
6.4.	Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa - zakładane procedury.....	36
6.5.	Metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....	36
6.5.1.	<i>Składowanie odpadów azbestowych.....</i>	<i>36</i>
6.5.2.	<i>Inne metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....</i>	<i>37</i>
<b>7.</b>	<b>OKREŚLENIE KOSZTÓW REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM „PROGRAMU...” WSKAZANIE MOŻLIWOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....</b>	<b>38</b>
7.1.	Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu z obiektów budownictwa indywidualnego.....	38
<b>8.</b>	<b>ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU.....</b>	<b>41</b>
8.1.	Środki budżetowe Gminy Miasta Pszów.....	41
8.2.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.....	41
8.3.	Bank Ochrony Środowiska S.A.....	42
8.4.	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.....	43
<b>9.</b>	<b>OKREŚLENIE ZADAŃ DO REALIZACJI NA OKRES PROGRAMOWANIA. HARMONOGRAM WDRAŻANIA SYSTEMU.....</b>	<b>44</b>
<b>10.</b>	<b>OKREŚLENIE SPOSOBU MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA „PROGRAMU...”.....</b>	<b>46</b>
<b>11.</b>	<b>ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANEGO SYSTEMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA ŚRODOWISKO.....</b>	<b>48</b>
<b>12.</b>	<b>ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE „PROGRAMU...”.....</b>	<b>49</b>
<b>13.</b>	<b>Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....</b>	<b>50</b>
<b>14.</b>	<b>Podsumowanie i wnioski.....</b>	<b>52</b>

## SPIS TABEL:

Tabela 1	Zakres zastosowania wyrobów zawierających azbest.....	12
Tabela 2	Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych.....	19
Tabela 3	Rodzaj obiektów pokrytych wyrobami zawierającymi azbest.....	23
Tabela 4	Kształt wyrobów zawierających azbest.....	24
Tabela 5	Rodzaj pokrycia zawierającego azbest na terenie gminy miejskiej Pszów.....	26
Tabela 6	Szacowane koszty nowego pokrycia dachowego w wariantach w kwotach netto.....	40
Tabela 7	Sposób określenia maksymalnej kwoty dofinansowania:.....	42
Tabela 8	Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032”.....	44
Tabela 11	Wskaźniki monitoringu „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032”.....	46

#### SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1 Ogniska chorób azbestozależnych.....	13
Rysunek 2 Lokalizacja Miasta Pszów na tle powiatu wodzisławskiego, rybnickiego i raciborskiego.....	15
Rysunek 3 Liczba Układ drogowy Gminy Miasta Pszów.....	16
Rysunek 4 Liczba mieszkańców miasta Pszów na przestrzeni lat 2010-2019.....	17
Rysunek 5 Dach pokryty płytami azbestowymi falistymi na terenie Pszowa.....	18
Rysunek 6 Dach pokryty płytami azbestowymi płaskimi na terenie Pszowa.....	20
Rysunek 7 Ilość wyrobów zawierających azbest będących własnością osób fizycznych na terenie poszczególnych ulic na terenie Pszowa [kg].....	21
Rysunek 8 Ilość zinwentaryzowanych obiektów gdzie zlokalizowane są wyroby zawierające azbest będące własnością osób fizycznych na terenie poszczególnych ulic na terenie Pszowa (dane w szt.).....	22
Rysunek 9 Masa wyrobów zawierających azbest pokrywający poszczególne rodzaje budynków [kg].....	23
Rysunek 10 Dach budynku gospodarczego pokryty płytami azbestowymi falistymi na terenie Pszowa.....	24
Rysunek 11 Ilość wyrobów płaskich i falistych będących własnością osób fizycznych, na terenie gminy Pszów [kg].....	25
Rysunek 12 Dach budynku gospodarczego pokryty płytami azbestowymi falistymi na terenie Pszowa.....	25
Rysunek 13 Ilość wyrobów azbestowych zlokalizowanych na dachach, elewacjach i innych obiektach na terenie gminy miejskiej Pszów (dane w kg).....	26
Rysunek 14 Płyty azbestowe składowane na posesji na terenie Pszowa.....	27

#### SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:

Załącznik nr 1	Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest
Załącznik nr 2	Informacja o wyrobach zawierających azbest wraz z oceną- wzór ankiety inwentaryzacyjnej
Załącznik nr 3	Zbiorcze zestawienie wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej na terenie Gminy Pszów

# 1. WSTĘP

Niniejszy „**Program...**” zawiera podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, oddziaływania na ludzi i środowisko.

Przy opracowaniu „**Programu...**” jako dane wyjściowe przyjęto zaktualizowany stan w zakresie szacowanej ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miejskiej Pszów.

Dane wyjściowe do niniejszego opracowania oparto na danych pochodzących terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w okresie styczeń-luty 2020 roku oraz danych pochodzących od osób prawnych posiadających budynki na obszarze miasta.

Na tej podstawie opracowano harmonogram zaplanowanych działań, szacując ich koszty.

W ramach „**Programu...**” podjęto jednocześnie próbę oszacowania całkowitych kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest wraz z kosztami nowych pokryć dachowych z podziałem na budynki prywatne i należące do osób prawnych oraz mieszkalne i gospodarcze.

Planuje się iż realizacja „**Programu...**” przyniesie korzyści mieszkańcom, jak również poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego, a co za tym idzie poprawy atrakcyjności gminy miejskiej Pszów.

„**Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032**” jest pierwszym dokumentem tego rodzaju opracowanym dla terenu gminy miejskiej Pszów.

„**Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032**” nawiązuje do „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” przyjętego uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2010 roku.

Celem „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” jest:

- *usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,*
- *minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,*
- *likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.*

Jednym z zadań Samorządu gminnego przewidzianych przez Program Krajowy jest przygotowanie programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na szczeblu gminnym. Ogólną rolą programu jest określenie planu działań dla osiągnięcia właściwego tempa usuwania użytkowanych wyrobów zawierających azbest. Pozostałe zadania Samorządu gminnego wynikające z Krajowego Programu to:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl),
2. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,
3. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
4. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania „**Programów...**” usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest,
5. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
6. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „**Programu...**”,
7. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska),
8. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie obowiązków w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości.

Kolejnymi dokumentami do których nawiązuje niniejszy „**Program...**”, dla gminy miasta Pszów są:

„*Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032*” przyjęty uchwałą nr 1258/49/IV/2011 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 19 maja 2011 roku.

Celem Programu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu województwa śląskiego z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych w określonym horyzoncie czasowym w tym:

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego i porównaniu ich z dostępnymi źródłami,
2. Określenie stopnia i rejonów zagrożenia azbestem,
3. Określenie możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych powstających w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest,
4. Określenie możliwości w zakresie edukacji społeczeństwa,
5. Określenie kosztów realizacji „Programu” oraz przedstawienie sposobu finansowania zadań w nim zawartych,
6. Przedstawienie sposobu zarządzania „Programem”.

„*Plan Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022*” przyjęty uchwałą Nr V/37/7/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 kwietnia 2017 roku w sprawie przyjęcia Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022.

Cele do osiągnięcia do 2022 roku w zakresie odpadów azbestowych to:

1. osiąganie celów określonych w przyjętym Uchwałą Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 2010 r. POKA oraz w „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”.

Na podstawie zapisów rządowego POKA wyroby zawierające azbest powinny być usunięte do 2032 r. W programie przyjęto, iż w latach 2013-2022 z terenu województwa śląskiego powinny być poddane unieszkodliwieniu 40% tych odpadów, tj. 114 880 Mg (czyli ponad 90 tys.m<sup>3</sup>).

Osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga:

- kontynuacji działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących problematyki azbestu (ulotki, spotkania informacyjne, seminaria, spotkania w mediach itp.),
- kontynuacji wsparcia udzielanego przez instytucje finansowe działające w zakresie ochrony środowiska na rzecz działań związanych z usuwaniem azbestu.

Z uwagi na to, że wyroby zawierające azbest stwarzają szczególne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego powinny podlegać sukcesywnej eliminacji przy zachowywaniu specjalistycznych procedur prowadzenia prac. Należy zaznaczyć, że demontażu elementów izolacyjnych i budowlanych zawierających azbest dokonać mogą tylko specjalistyczne firmy.

Przygotowując niniejszy „**Program...**” wykorzystano zapisy m.in.

- ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. 2017, poz. 2119),
- ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony Środowiska (Dz.U. z 2019 poz. 1396 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (tekst jednolity Dz. U z 2019, poz. 701 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2019 poz. 1186),
- ustawy z dnia 1 lipca 2005 roku o zmianie ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 141, poz. 1884),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o przewozie towarów niebezpiecznych (t.j.Dz.U. z 2019 poz. 382 z późn zm.),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2014 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2014, poz. 1923),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2007 Nr 120, poz. 1126),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 Nr 216, poz. 1824),

- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane na składowisku odpadów w sposób nieselektywny (Dz. U. 2015 poz. 110),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1450),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 Nr 8, poz. 31),
- rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 12 czerwca 2017 roku w sprawie powołania Międzyresortowej Komisji do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy (Dz. U z 2017 poz. 1286),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 roku w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2011 nr 33 poz. 166),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 roku w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013, poz. 25),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz. U. 2015 poz. 1277).



## 2. CELE I ZADANIA „PROGRAMU...”

Podstawowym celem „Programu...” jest realizacja głównych założeń zawartych w dokumencie „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” – usunięcie z terenu gminy miejskiej Pszów wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Celem niniejszego „Programu...” jest:

- spowodowanie oczyszczenia obszaru gminy miejskiej Pszów z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy, spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym horyzoncie czasowym do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

W Polsce problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie 6 procedur zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 71/2004, poz. 649). Są to:

- **Grupa I.** Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest
  - Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
  - Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.
- **Grupa II.** Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest-wytwórców odpadów niebezpiecznych.
  - Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
  - Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem obiektu (terenu) instalacji.
- **Grupa III.** Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
  - Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
- **Grupa IV.** Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
  - Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Szczegółowe procedury postępowania przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

### 2.1. Obowiązki wytwórcy i posiadacza odpadów azbestowych

Aktualne uregulowania prawne nakładają określone obowiązki na zarządców/właścicieli obiektów wielolokalowych zawierających wyroby azbestowe, w tym między innymi – inwentaryzację i identyfikację elementów zawierających azbest, okresowe przeglądy i ocenę stanu technicznego, harmonogram usuwania wyrobów azbestowych. Ich sukcesywne usuwanie, a także finansowanie wszelkich, niezbędnych prac z tym związanych należy do obowiązków zarządców (właścicieli) obiektów. Dotyczy to również obiektów komunalnych, w stosunku do których gmina sprawuje nadzór właścicielski.

Na terenie gminy miejskiej Pszów w okresie styczeń - luty 2020 została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest zarówno na budynkach należących do osób fizycznych jak i na budynkach należących do osób prawnych oraz będących w administracji osób prawnych. W sytuacji kiedy nie było możliwości samodzielnego ich zinwentaryzowania zostały wysłane pisma z prośbami o informacje o posiadanych wyrobach zawierających azbest.

### 2.2. Zadania i możliwości organów samorządowych

Uwzględniając kompetencje i możliwości Gminy miejskiej Pszów niniejszy „Program...” ukierunkowany jest w znacznej mierze na prywatnych właścicieli obiektów, dla których zrealizowanie założonych celów w skali gminy bez określonych mechanizmów pomocowych może stwarzać problemy z przyczyn przede wszystkim ekonomicznych.

Do podstawowych zadań organów samorządowych w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest należy:

- zbieranie od osób fizycznych, niebędących przedsiębiorcami, informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- opracowanie programu usuwania azbestu z terenu gminy.

W trakcie realizacji „**Programu...**” realizowane będą następujące działania Gminy miejskiej Pszów:

- organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości azbestu, postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania. Jest to jeden z istotniejszych elementów „**Programu...**” biorąc pod uwagę ciągle jeszcze relatywnie niską świadomość ekologiczną mieszkańców. Program edukacyjno-informacyjny winien zawierać:
  - informacje o szkodliwości azbestu,
  - obowiązki właścicieli posesji w zakresie przekazywania Burmistrzowi Miasta Pszów informacji o zmianach ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, a także w wypadku ich usunięcia w części lub w całości,
  - informacje o możliwościach i niezbędnych warunkach dla uzyskania wsparcia w zakresie usuwania zdemontowanych wyrobów azbestowych z terenu posesji w ramach obowiązującego regulaminu dofinansowania z budżetu gminy w zakresie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
  - aktualny wykaz firm uprawnionych do wykonywania prac demontażowych wyrobów zawierających azbest,
  - informacje o kolejnych działaniach gminy podjętych celem likwidacji azbestu. Akcja ta będzie realizowana poprzez lokalną prasę, ulotki, informacje zamieszczane na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Pszów oraz na stronie internetowej Urzędu Miasta.
- aktualizacja bazy danych o ilościach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w gminie w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację obiektów będących własnością osób fizycznych, a także na podstawie informacji posiadanych przez Urząd Miasta Pszów w ramach monitoringu zarządców obiektów zawierających elementy azbestowe. Bieżąca ich aktualizacja i wprowadzanie do Bazy Azbestowej. ([www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl))
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu środków budżetu Miasta Pszów, pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- monitoring i okresowe raportowanie realizacji „**Programu...**”,
- weryfikacja i aktualizacja „**Programu...**” w wypadku istotnych zmian legislacyjnych lub nowych możliwości finansowych realizacji „**Programu...**”.

Przyjmuje się, że powyższe zadania realizowane będą w ciągu całego planowanego okresu działań zmierzających do usunięcia wyrobów azbestowych z terenu gminy miasta Pszów – do 2032 roku.

## 3. INFORMACJE O AZBESCIE I JEGO SZKODLIWOŚĆ DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

### 3.1. Azbest – informacje ogólne

Azbest jest to włóknisty materiał nieorganiczny (w wielu państwach znany pod nazwą lnu kamiennego lub bawełnianego kamienia). Jego największą zaletą jest odporność na wysokie temperatury. Po nagraniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

### 3.2. Występowanie azbestu, materiały zawierające azbest

Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią zeń surowiec o szerokim zastosowaniu w ponad tysiącu technologiach. 60-80% azbestu zużywane jest jednak do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych.

Azbest jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli. Dzięki od dawna znanej i cenionej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to: powszechnie stosowany chryzotyl (azbest biały), w mniejszym stopniu wykorzystywany krokidolit (azbest niebieski) i jeszcze rzadziej stosowany amosyt (azbest brązowy). Specyficzne właściwości azbestu, niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych a zwłaszcza

w budownictwie, energetyce, transporcie i w przemyśle chemicznym:

- **Budownictwo**  
Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13% azbestu do pokryć dachowych, płyty prasowane - płaskie o zbliżonej zawartości azbestu, płyty KARO - dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu około 22%), kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane - PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S).  
Azbest mógł być stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ognia i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (klapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węzły ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas. Wyroby z azbestem projektanci dobierali indywidualnie do obiektów, z uwzględnieniem wymagań przeciwpożarowych.
- **Energetyka**  
Azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe). Wyroby zawierające azbest umiejscowione są w: kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym), chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni), chłodniach wentylatorowych (w obudowie wewnętrznej chłodni), rurach odprowadzających parę, zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego).
- **Transport**  
Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

- Przemysł chemiczny  
Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących)

Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można podzielić – w zależności od trwałości i ilości zastosowanego spoiwa wiążącego – na: miękkie (łamliwe, kruche) i twarde (niekruche, sztywne):

- klasa I – Wyroby miękkie o gęstości  $< 1\ 000\ \text{kg/m}^3$  charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu (powyżej 20%). Wyroby te ulegają łatwo uszkodzeniom mechanicznym, co wiąże się z uwalnianiem włókien do środowiska. Najczęściej spotykane są w obiektach przemysłowych (elektrociepłownie, huty). Narażeni na oddziaływanie ich pyłów są pracownicy wykonujący remonty izolacji lub uszczelnień urządzeń z udziałem azbestu. Wyroby miękkie to m.in.:
  - sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu (lub wykonane z samego azbestu)
  - płyty i uszczelki kinkieryt (typu Gambit, Polonit), stosowane w ciepłownictwie na złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą
  - płaszcze azbestowo-gipsowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie
  - płyty i tektury miękkie (stosowane w izolacjach ognioochronnych)
  - płyty ognioochronne typu „PYRAL” produkcji czechosłowackiej lub „SOKALIT” produkcji NRD, zawierające około 30-50 % azbestu (służą do okładzin ognioochronnych konstrukcji budynków oraz jako sufity podwieszane o podwyższonej odporności na ogień, także jako materiał do klap przeciwpożarowych i przeciwdymnych)
  - natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane, jako ognioochronne zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji niesztwwej (np. budynki przemysłowe, biurowe; często są to obiekty indywidualnie projektowane, „nasycone” technologią budowlaną krajów zachodnioeuropejskich z lat 60-70, np. budynki ambasad)
- klasa II – Wyroby twarde o gęstości  $> 1000\ \text{kg/m}^3$  są to najpowszechniej występujące w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest. Charakteryzują się dużym stopniem zwięzłości, dużym udziałem spoiwa (najczęściej jest nim cement), niską procentową zawartością azbestu (około 5% w płytach płaskich lignocementowych modyfikowanych, 12-13% w płytach płaskich i falistych azbestowo-cementowych i około 20% w rurach azbestowo - cementowych). W przypadku uszkodzenia tego typu materiału emisja jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. W przeciwieństwie do wyrobów miękkich, przez długi okres pozostają wyrobami emitującymi małe ilości pyłu azbestu. Można je więc uważać za mniej groźne w użytkowaniu oraz podczas prac remontowych od wyrobów miękkich. Mniej groźne są też ich odpady. Wyroby twarde to m.in.:
  - płyty azbestowo-cementowe faliste,
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane,
  - płyty azbestowo-cementowe KARO,
  - płyty warstwowe PW3/A i podobne,
  - rury azbestowo-cementowe,,
  - złącza, listwy, gąsiory wykonane z azbestocementu
  - płaszcze azbestowo-cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie.

**Tabela 1 Zakres zastosowania wyrobów zawierających azbest**

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	masy azbestowe natryskowe	izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych, izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej
I	sznury	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe
I	tektura azbestowa	izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	plyty azbestowo-kauczukowe	uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	ochrona pracowników
I	masa lub tektura azbestowa	drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np., żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	hamulce i sprzęgła
I	masy ognioodporne zawierające azbest	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	plyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiorzy	pokrycia dachowe, balkony
II	plyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	ściany osłonowe, ściany działowe, elewacje zewnętrzne, osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe, chłodnie wentylatorowe
II	plyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	pokrycia dachowe, elewacje zewnętrzne
II	plyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	elewacje zewnętrzne, osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, ściany działowe
II	rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe)	przewody kanalizacyjne i wodociągowe, rynny spustowe na śmieci, przewody kominowe
II	otuliny azbestowo-cementowe	izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony rurociągów ciepłowniczych, osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	plytki PCV	podłogi w blokach mieszkalnych
I lub II	plyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	osłony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie), izolacja urządzeń grzewczych, grodzie przeciwogniowe w okrętownictwie

Emisja pyłu azbestu może powstawać podczas uszkodzeń mechanicznych, np. przy piłowaniu lub szlifowaniu szybkoobrotowymi narzędziami elektrycznymi, niewyposażonymi w miejscowe odciągi pyłu. Do emisji pyłu dochodzi także w trakcie trwania destrukcji, np. emitują go stare płyty pokryć dachowych azbestowo-cementowych o naruszonej przez czynniki atmosferyczne lub chemiczne powierzchni zewnętrznej. Wówczas zanieczyszczony jest też grunt w bezpośrednim sąsiedztwie rynny odprowadzającej wodę opadową.

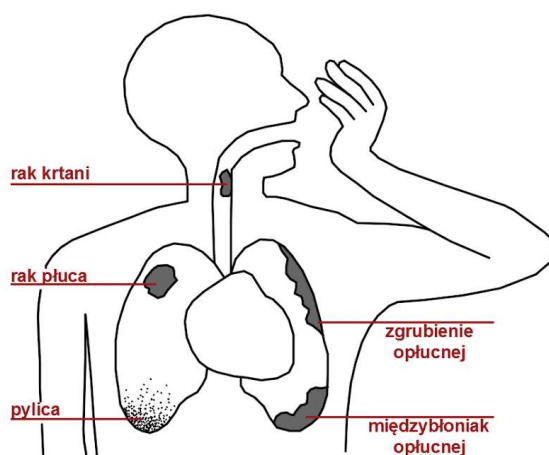
Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do niebezpiecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, załącznik Nr. 1 do rozporządzenia, następujące rodzaje odpadów zawierających azbest zaliczono do niebezpiecznych:

- 06 07 01 - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04 - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81 - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),

- 10 13 09 - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 15 01 11 - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11 - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12 - zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01 - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

### 3.3. Zdrowotne skutki obecności azbestu w środowisku człowieka

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie są szkodliwe dla zdrowia. Wyroby spoiaste (np. eternit), dopóki nie zostaną uszkodzone i włókna azbestowe nie uwolnią się, nie stanowią zagrożenia. Natomiast stosowanie wyrobów miękkich (jak koce gaśnicze, otuliny rur), ze względu na bardzo łatwe uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza, jest dużo groźniejsze.



**Rysunek 1 Ogniska chorób azbestozależnych**

*Źródło: opracowanie własne*

Biologiczna agresywność pyłu azbestu jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Proces ten zależy od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma średnica poszczególnych włókien, długość odgrywa mniejszą rolę. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3  $\mu\text{m}$  przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych, podczas, gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5  $\mu\text{m}$ , zatrzymują się w górnej części układu oddechowego. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy mają tendencje do zatrzymywania się wyżej niż igłowate włókna azbestów amfibolowych, z łatwością przenikające do obrzeży płuca.

W oczyszczaniu dolnej części układu oddechowego z włókien uczestniczą głównie trzy mechanizmy biologiczne. Większość pyłu usuwana jest z dróg oddechowych za pośrednictwem śluzu, odkrztuszania, wypluwania lub połykania. Krótkie włókna pochłaniane są w drogach oddechowych przez makrofagi. Niektóre włókna azbestu wychwytywane są przez komórki nabłonkowe wyścielające drogi oddechowe; włókna gromadzą się w warstwie śródmiąższowej i przenoszone są do gruczołów chłonnych. Około 1/3 wdychanych włókien umiejscawia się w końcowych odcinkach układu oddechowego. Oczyszczanie drzewa oskrzelowego przebiega dwufazowo. Prawie połowa wdychanych włókien usuwana jest w ciągu kilku dni, pozostałe w dłuższym czasie. W procesie usuwania wewnątrzplucnych depozytów niewątpliwie negatywną rolę odgrywają czynniki zewnętrzne, takie jak dym tytoniowy i inne zanieczyszczenia powietrza. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien oraz stężenie włókien i czas trwania narażenia, a więc kumulowana dawka pyłu azbestu w ciągu życia osobniczego, określana iloczynem średniego stężenia pyłu i czasu trwania ekspozycji oraz efektywność biologicznych mechanizmów oczyszczania układu oddechowego. Wyniki dotychczasowych badań wskazują, że zatrzymywanie chryzotyłu w górnych drogach układu oddechowego jest bardziej prawdopodobne, niż zatrzymywanie amfiboli. Usuwanie zaś chryzotyłu z płuc jest również bardziej skuteczne, a więc retencja amfiboli w płucach jest większa.

Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu (w Polsce 1000 włókien/ $\text{m}^3$  na 24 h), nie można określić dawki progowej dla działania rakotwórczego azbestu. Pył azbestowy może być przyczyną chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej, łagodnych zmian opłucowych, raka płuc,

międzybłonniaków opłucnej i otrzewnej. Wymienione schorzenia występują u osób zawodowo narażonych na duże dawki pyłu azbestowego, ale również u osób narażonych pozazawodowo, np. przebywających okresowo w powietrzu silnie zanieczyszczonym pyłami azbestowymi. Wysoki poziom takich zanieczyszczeń występuje np. przy niewłaściwie prowadzonych pracach remontowo-budowlanych na wyrobach zawierających azbest. Wdychane przez człowieka do płuc respirabilne włókna nie mogą być wydalone z organizmu. Zainicjowany proces rozwoju choroby powodowanej podrażnieniem mechanicznym tkanki płucnej, objawiający się często astmą i uporczywym kaszlem, trwa bardzo długo, średnio 20 lat. Aby przeciwdziałać temu należy stosować się do zaleceń i wymogów dotyczących bezpiecznego usuwania i postępowania z odpadami zawierającymi azbest.

Najgroźniejsze działanie pyłów respirabilnych azbestu przypisuje się włóknom, które charakteryzują się długością  $>5 \mu\text{m}$ , średnicą  $<3 \text{ m}$  (proporcja - długość: średnica  $>3:1$ ) i są wdychane z powietrzem. Mogą one wnikać głęboko do układu oddechowego i powodować groźne choroby, takie jak: pylicę azbestową (azbestozę), międzybłoniak, nowotwór płuc i oskrzeli. Schorzenia te występują u osób zawodowo narażonych na duże dawki pyłu azbestowego lub u osób narażonych parazawodowo, czyli np. przebywających okresowo w powietrzu silnie zanieczyszczonym pyłami respirabilnymi azbestu.

Zanieczyszczenie powodujące choroby zawodowe, spotykane w przemyśle i przy pracach z azbestem, to kilkaset tysięcy włókien w  $1 \text{ m}^3$  powietrza. Poziomy takich zanieczyszczeń występują np. przy pracach remontowych, przy usuwaniu wyrobów zawierających stare izolacje, natryski ognioochronne na konstrukcje stalowe budynków, podczas wymiany elementów urządzeń ciepłowniczych w energetyce. Przy niewłaściwie prowadzonych pracach z wyrobami azbestowymi ilość włókien respirabilnych azbestu w przestrzeniach zamkniętych obiektów może przekraczać kilka, a nawet kilkanaście  $\text{mln} \text{ wł./m}^3$ . Takie zanieczyszczenia powietrza w przeszłości występowały w zakładach wyrobów azbestowych, szczególnie przy produkcji tkanin azbestowych, także przy produkcji uszczelnień czy wyrobów azbestowo-cementowych. Dzięki technikom kontroli i ograniczeniu emisji obecnie poziomy zagrożenia zostały zmniejszone, a nawet lokalnie wyeliminowane.

Porównując szkodliwość różnych rodzajów azbestu należy zaznaczyć, że chryzotyl jest uznany za mniej groźny niż amosyt czy krokidolit.

Przyjęte wielkości NDS (najwyższe dopuszczalne stężenia na stanowiskach pracy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.11.2002 roku w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy) dla różnych pyłów włóknistych, w tym azbestu, unaoczniają różnice w ich szkodliwym działaniu na organizm. Aktualnie obowiązujące wartości NDS dla pyłów zawierających azbest:

- pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne materiały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu, np. antygort włóknisty - pył całkowity -  $1 \text{ mg/m}^3$ ; - włókna respirabilne -  $0,2 \text{ wł./cm}^3$
- pyły zawierające krokidolit: - pył całkowity -  $0,5 \text{ mg/m}^3$ ; - włókna respirabilne -  $0,2 \text{ wł./cm}^3$

Należy podkreślić, że działanie szkodliwe azbestu zwielokrotnia się wobec jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze, np. węglowodory aromatyczne (szczególnie benzo(a)piren), metale ciężkie, dym tytoniowy, itp.

## 4. LOKALIZACJA „PROGRAMU...” CHARAKTERYSTYKA GMINY MIASTA PSZÓW

Gmina Miasto Pszów leży w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim. Powierzchnia gminy obejmuje obszar 20,42 km<sup>2</sup>. Miasto zlokalizowane jest w bliskim sąsiedztwie drogowego przejścia granicznego w Chałupkach (Czechy).

W Pszowie swoje źródła mają niewielka struga Sumina oraz rzeka Nacyna, dopływy Rudy. Do 1954 r. Pszów był siedzibą gminy Pszów. Według podziału administracyjnego Polski w latach 1975–1998 Pszów należał do województwa katowickiego, najpierw jako dzielnica Wodzisławia Śląskiego, a od 30 grudnia 1994 r. jako samodzielne miasto. Miasto stanowi 7,12% powierzchni powiatu wodzisławskiego.

Pszów ma obszar 20,42 km<sup>2</sup>, w tym:

- użytki rolne: 62%
- użytki leśne: 14%

Obecnie miasto graniczy:

- od zachodu z gminą wiejską Lubomia,
- od południa z gminą miejską Wodzisław Śląski,
- od wschodu z gminami miejskimi Radlin i Rydułtowy,
- od północy z gminą Kornowac leżącą w powiecie raciborskim.



**Rysunek 2** Lokalizacja Miasta Pszów na tle powiatu wodzisławskiego, rybnickiego i raciborskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.smartekodom.pl/odnawialne-zrodla-energii-i-wymiana-urzadzen-grzewczych-uzyskaj-wysoka-dotacje/> (dostęp 13.02.2020)

Administracyjnie w obrębie miasta Pszowa została wydzielona jedna dzielnica Krzyżkowiec.

Dodatkowo można wyróżnić nazwy własne dla niektórych części Pszowa:

- Pszowskie Doły,
- Kalwaria,
- Stara Maszyna,
- Kozłowina,
- Wrzosy.

W Pszowie są cztery osiedla:

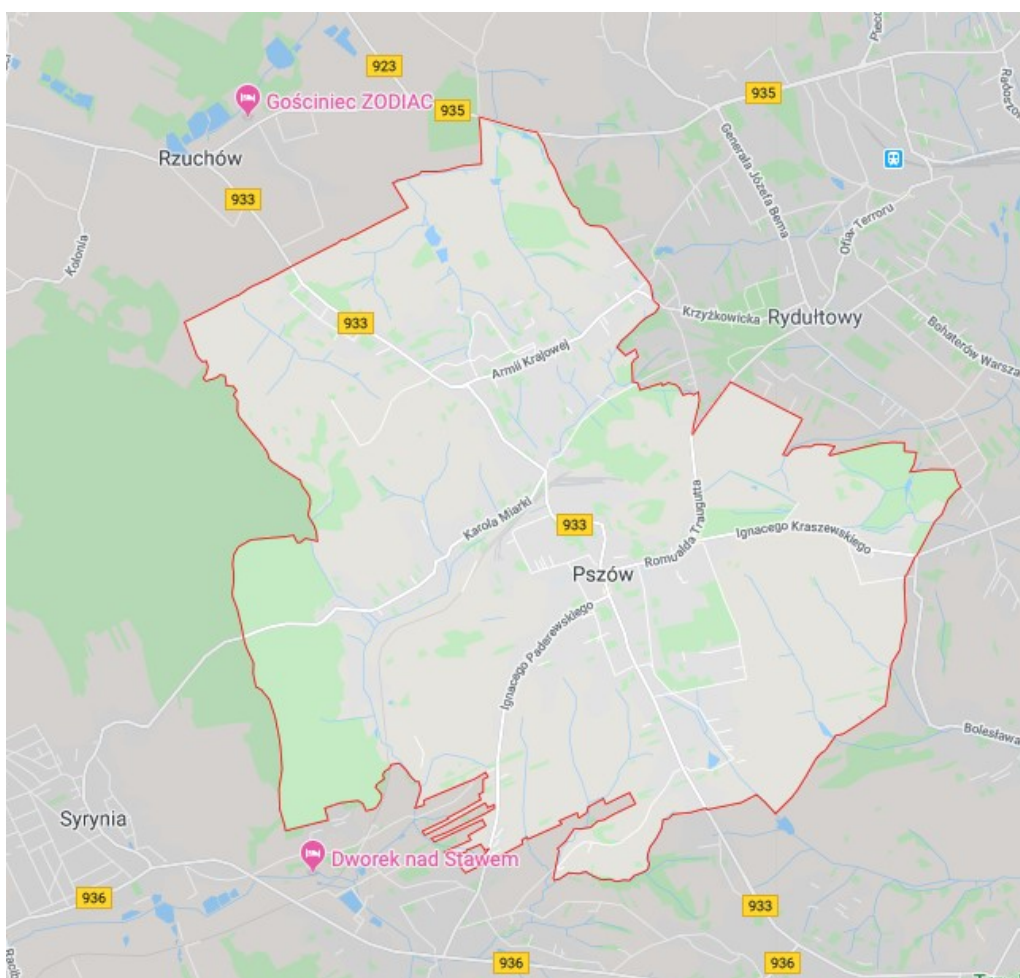
- Osiedle Józefa Tytki,



- Osiedle Grunwaldzkie,
- Osiedle Tadeusza Kościuszki,
- Osiedle Alojzego Biernackiego.

Przez teren Gminy Miasta Pszów przebiegają ważne drogi mające znaczenie dla powiązania jej z innymi jednostkami administracyjnymi i gospodarczymi kraju. Układ drogowy tworzą:

- droga wojewódzka nr 933, w dyspozycji Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach, relacji Rzuchów – Pszów – Wodzisław Śląski,
- drogi powiatowe, w zarządzie Powiatowego Zarządu Dróg w Wodzisławiu Śląskim.
- drogi gminne, stanowiące uzupełnienie głównej sieci komunikacyjnej, będące w zarządzie Burmistrza Miasta Pszowa, łączna ich długość wynosi około 31 km w tym: drogi dojazdowe 28,4 km, drogi lokalne 2,5 km.



**Rysunek 3 Liczba Układ drogowy Gminy Miasta Pszów**

Źródło: [www.googlemaps.com](http://www.googlemaps.com) (dostęp 4.02.2020)

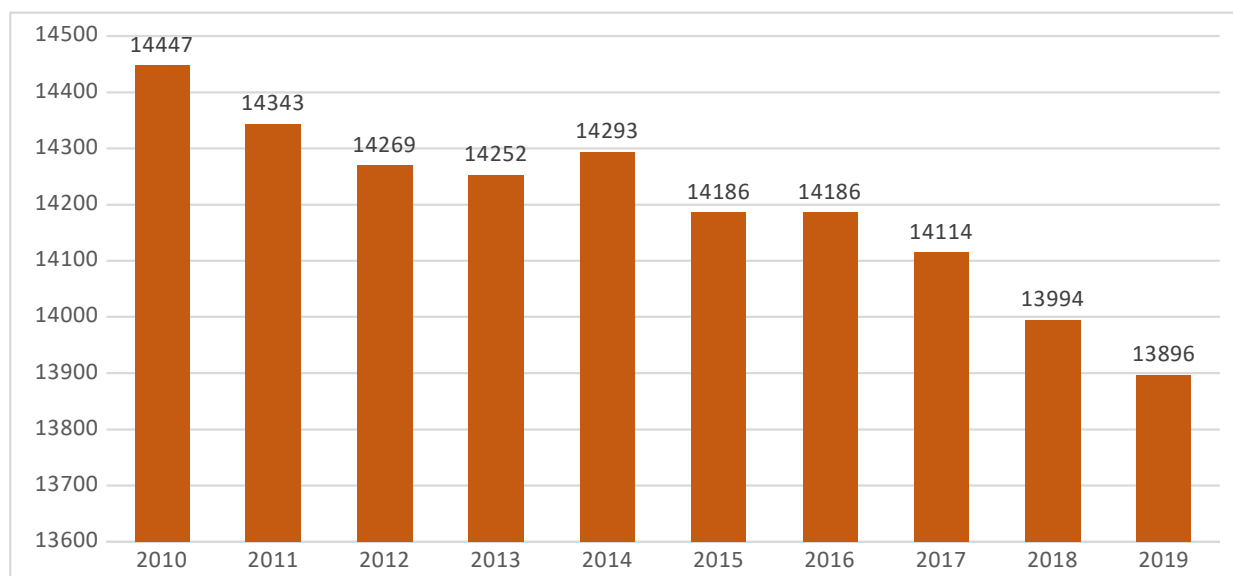
Pszów położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich takich jak:

- Rybnik (17 km),
- Wodzisław Śląski (8 km),
- Racibórz (16 km),
- Radlin (8 km),
- Rydułtowy (3 km),
- Jastrzębie Zdrój (18 km),
- Żory (30 km).

Zgodnie z podziałem fizyko-geograficznym Polski wg Jerzego Kondrackiego Gmina Miasto Pszów leży w obrębie megaregionu Pozaalpejskiej Europy Środkowej, w prowincji Wyżyny Polskie, podprowincji Wyżyna Śląsko-Krakowska, makroregionu Wyżyna Śląska mezoregionu: Płaskowyż Rybnicki.

Gmina Miasto Pszów, zgodnie z podziałem Romualda Gumińskiego, jest zlokalizowana w podsudeckiej dzielnicy klimatycznej. Średnia roczna temperatura oscyluje wokół 7-8<sup>0</sup>C, natomiast suma opadów wynosi od 700 do 800 mm. Na terenie Gminy Miasta Pszów przeważają wiatry południowo-zachodnie. Liczba dni z przymrozkiem mieści się w granicach 100-120 dni, natomiast okres zalegania pokrywy śnieżnej to 80-90 dni.

Powierzchnia Pszowa liczy 20,42 km<sup>2</sup> i zamieszkuje ją 13,8 tys. stałych mieszkańców (stan na grudzień 2019 r.), oznacza to, że miasto zamieszkuje 680 osób na km<sup>2</sup>.



**Rysunek 4 Liczba mieszkańców miasta Pszów na przestrzeni lat 2010-2019**

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl)

Do największych zabytków gminy należą:

- Bazylika mniejsza pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny wraz z otaczającą kościół małą kalwarią drogi krzyżowej, ( z XVIII w.),
- Kopalnia Anna, z 1842 r. arch. Hans Poelzig.

Na terenie Gminy Miasta Pszów nie występują obszarowe formy ochrony przyrody.

## 5. INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY MIASTA PSZÓW – ANALIZA WYNIKÓW INWENTARYZACJI

### 5.1. Aktualne ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miasta Pszów

Inwentaryzacją w 2020 roku zostały objęte wszystkie posesje należące do osób fizycznych i prawnych, natomiast do niektórych osób prawnych, których nie ma możliwości inwentaryzacji wystosowano pisemną prośbę o informacje o posiadanych i wykorzystywanych wyrobach zawierających azbest.

Wszystkie dane osób fizycznych wpisano do Bazy Azbestowej. Dane osób prawnych przekazano do Urzędu Marszałkowskiego celem wpisania ich do Bazy azbestowej.

W poniższych rozdziałach przedstawiono aktualne dane dotyczące posesji będących własnością osób fizycznych oraz osób prawnych.

Dodatkowo w załączniku nr 4 przedstawiono w formie tabelarycznej zestawienie szczegółowe ilości i lokalizacji wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Pszów.



Rysunek 5 Dach pokryty płytami azbestowymi falistymi na terenie Pszowa

Źródło: fotografia własna

#### 5.1.1. Posesje prywatne

Jednym z podstawowych zadań w ramach opracowania „Programu...” było pozyskanie danych inwentaryzacyjnych wszystkich posesji prywatnych w aspekcie występowania wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzona w okresie styczeń-luty 2020 roku pozwoliła na w miarę rzetelną ocenę ilości wyrobów azbestowych (w m<sup>2</sup>) – z dokładnością do ok. 10% i oceny ich stanu technicznego, dlatego ilości zinwentaryzowane w terenie przyjęto jako dane aktualne.

Pozostałe dane dotyczące osób prawnych pozyskano drogą telefoniczną, mailową lub pocztową. Dane te zostały przekazane do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego celem ich aktualizacji w Bazie Azbestowej.

Zgodnie z danymi terenowymi na terenie gminy Pszów istnieje 150 posesji należących do osób fizycznych, na których zlokalizowanych jest 228 miejsc występowania wyrobów zawierających azbest (218 obiektów oraz 10 lokalizacji wyrobów zawierających azbest zeskładowany) o łącznej powierzchni 18.710,5 m<sup>2</sup> (tj. 280,65 Mg).

Na niektórych posesjach zewidencjonowano po kilka obiektów na przykład budynek gospodarczy i budynek mieszkalny pokryty wyrobami azbestowymi lub wyroby na budynku mieszkalnym oraz wyroby zawierające azbest zdemontowane z drugiego budynku. W poszczególnych ulicach zewidencjonowano następujące ilości wyrobów zawierających azbest, w obiektach będących własnością osób fizycznych.

**Tabela 2 Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych**

L.p.	Ulica	Ilość lokalizacji	Powierzchnia m <sup>2</sup>	Ilość wagowa kg
1	Dygańskiego	2	62	930
2	Armii Krajowej	13	963	14 445
3	Astronautów	1	26	390
4	Boh. Westerplatte	1	120	1 800
5	Cisowa	6	272,1	4 081,5
6	Dolna	5	292	4 380
7	Dożynkowa	2	170	2 550
8	Dworska	9	1 860,2	27 903
9	Grota Roweckiego	4	221,2	3 318
10	Gospodarcza	1	168	2 520
11	Marusarzówny	2	114	1 710
12	Rodakowskiego	1	44,8	672
13	Kołątaja	4	214	3 210
14	Łuksiewiczza	1	140	2 100
15	Paderewskiego	12	858,9	12 883,5
16	Długosza	4	194	2 910
17	Kusocińskiego	1	145	2 175
18	Jaskółcza	4	174	2 610
19	Kraszewskiego	1	140	2 100
20	Miarki	23	1845	27 675
21	Kruczkowskiego	2	77,6	1 164
22	Krzyżowa	2	196	2 940
23	Skwary	4	572	8 580
24	Staffa	6	167,3	2 509,5
25	Lipowa	4	470	7 050
26	Lubomska	8	495	7 425
27	Łąkowa	2	103	1 545
28	Konopnickiej	5	610	9 150
29	Drzymały	2	300	4 500
30	Niepodległości	9	638	9 570
31	Obrońców Pokoju	1	140	2 100
32	Biernackiego	1	39,2	588
33	Kolberga	17	1 385,2	20 778
34	Niedurnego	3	140,8	2 112
35	Pszowska	37	3 438,8	51 582
36	Okrzei	8	485,8	7 287

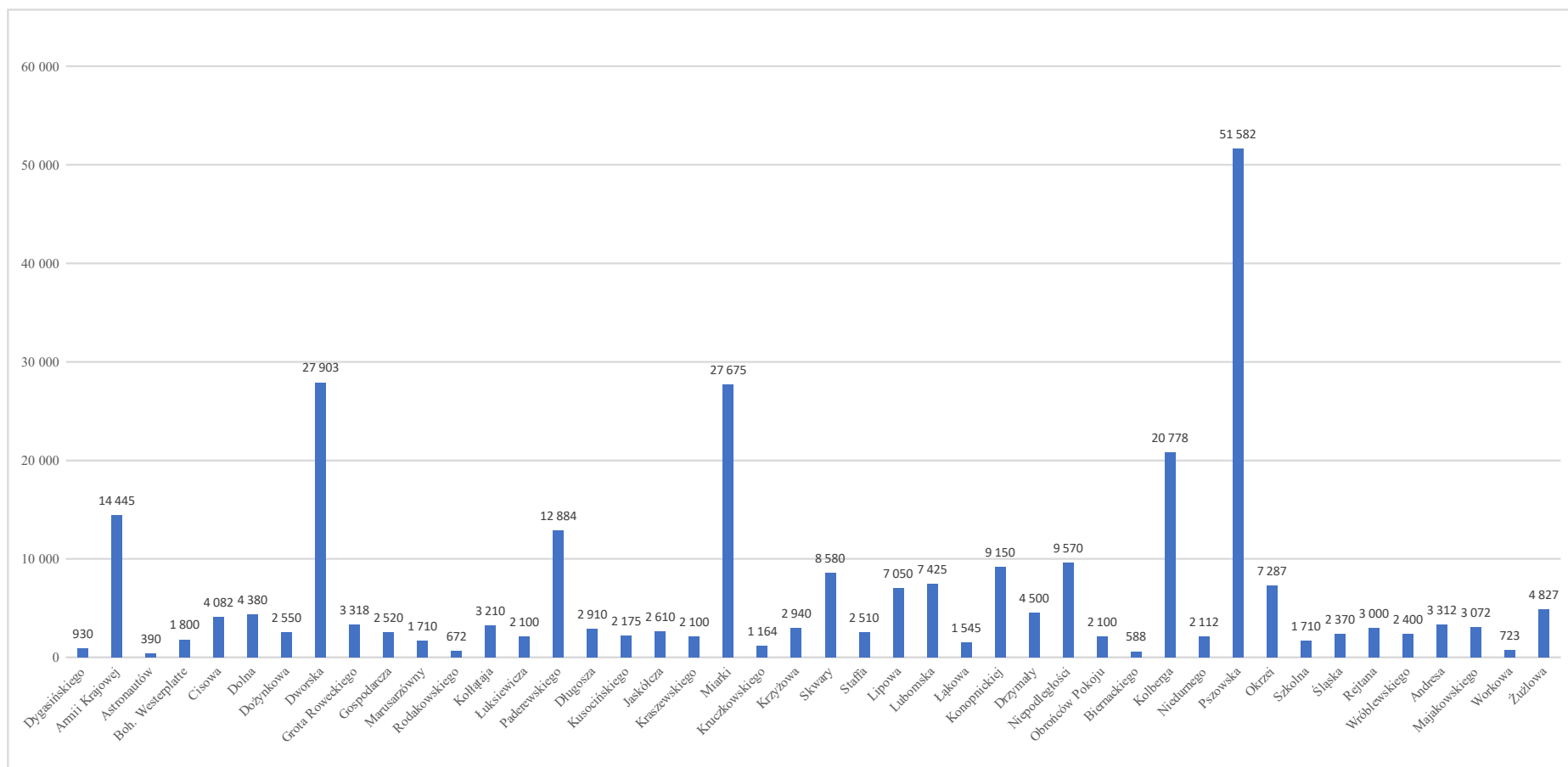
37	Szkolna	1	114	1 710
38	Śląska	2	158	2 370
39	Rejtana	2	200	3 000
40	Wróblewskiego	1	160	2 400
41	Andresa	3	220,8	3 312
42	Majakowskiego	3	204,8	3 072
43	Workowa	2	48,2	723
44	Żużłowa	6	321,8	4 827
	<b>SUMA</b>	<b>228</b>	<b>18 710,5</b>	<b>280 657,5</b>

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*



**Rysunek 6 Dach pokryty płytami azbestowymi płaskimi na terenie Pszowa**

Źródło: fotografia własna

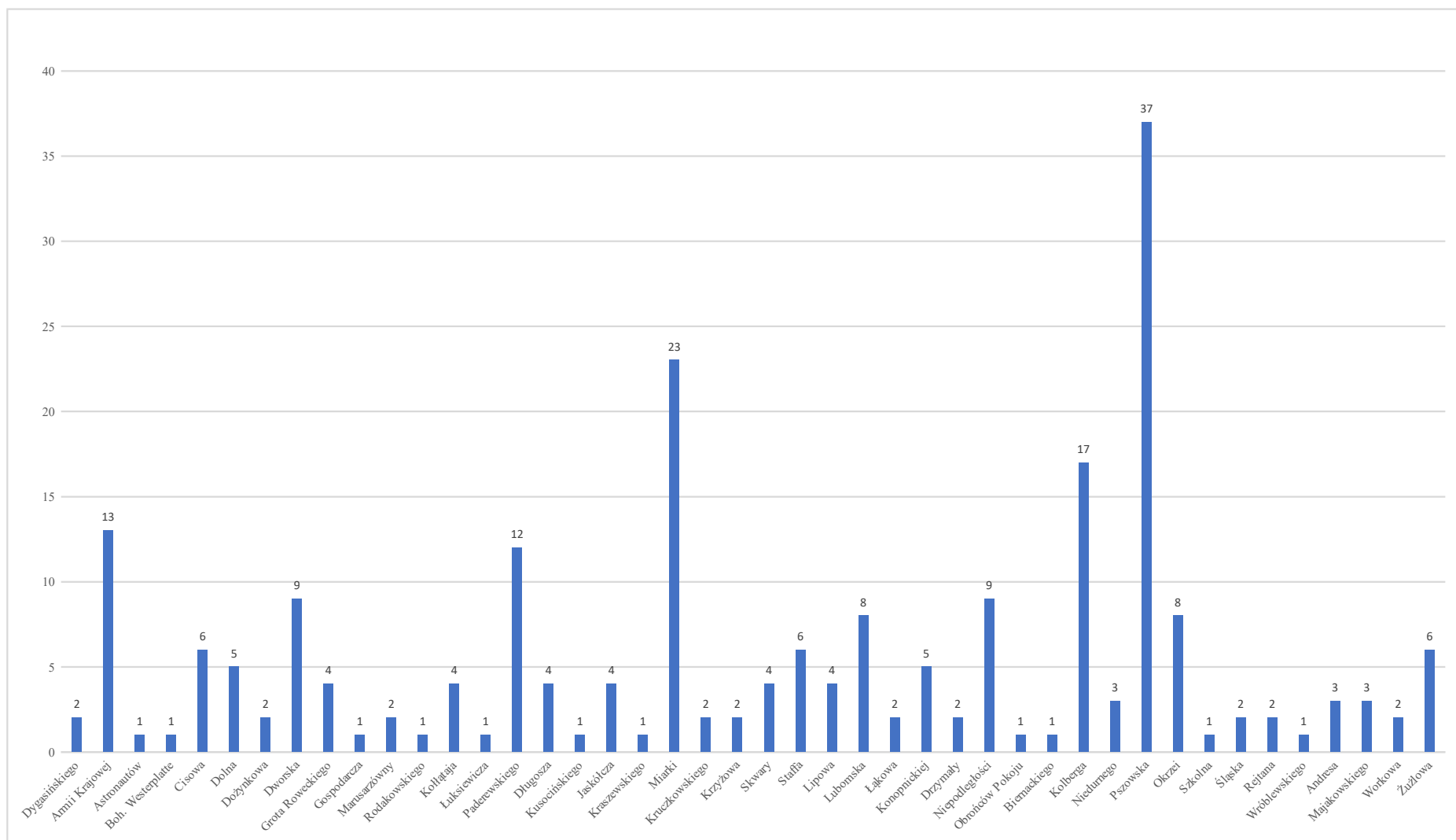


**Rysunek 7 Ilość wyrobów zawierających azbest będących własnością osób fizycznych na terenie poszczególnych ulic na terenie Pszowa [kg]**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*

Analizując wykres powyżej można stwierdzić, iż więcej lokalizacji wyrobów zawierających azbest jest na ulicy Pszowskiej - około 18% natomiast na ulicach Dworskiej i Karola Miarki zlokalizowanych jest po około 10% wyrobów zawierających azbest na terenie ulicy Kolberga jest około 7% wyrobów oraz na ulicy Armii Krajowej 5%. Na pozostałych ulicach zewidencjonowano po kilka lokalizacji.

Proporcje ilości posesji pokrywają się także z ilościami wagowymi wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych sołectw.



**Rysunek 8** Ilość zinwentaryzowanych obiektów gdzie zlokalizowane są wyroby zawierające azbest będące własnością osób fizycznych na terenie poszczególnych ulic na terenie Pszowa (dane w szt.)

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*

Biorąc pod uwagę ilość mieszkańców i średnią ilość osób w gospodarstwie domowym można obliczyć jaki procent budynków na terenie miasta Pszów posiada jakiegokolwiek pokrycie azbestowe.

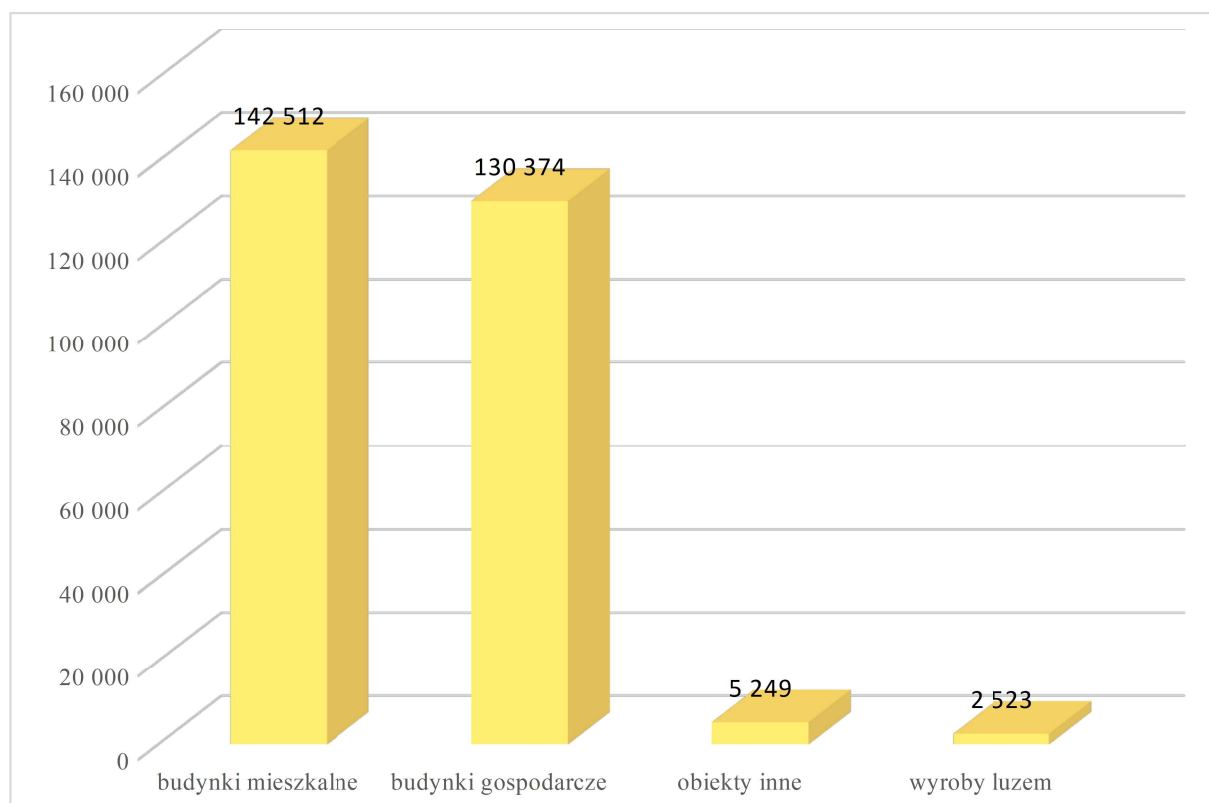
Na terenie gminy miasta Pszów według stanu na 30 grudnia 2019 roku jest 13896 mieszkańców, średnia ilość osób w gospodarstwie domowym to 4. Oznacza to iż na terenie gminy jest około 3474 posesji. Pokrycia zawierające azbest występują na 150 posesjach, oznacza to iż na około 4,3% posesjach zlokalizowanych w gminie są jakiegokolwiek powłoki azbestowe.

Analizując miejsca występowania powłok azbestowych można jednoznacznie stwierdzić, iż najwięcej pokryć azbestowych zewidencjonowano na budynkach gospodarczych (139), mniej na budynkach mieszkalnych (66). Na terenie gminy pokrycia azbestowe zlokalizowane są także na 13 obiektach innych takich jak zadaszenia wychodków, czy pokrycia zeskładowanych materiałów budowlanych, zewidencjonowano także 10 lokalizacji azbestu w formie zeskładowanej.

**Tabela 3 Rodzaj obiektów pokrytych wyrobami zawierającymi azbest**

Rodzaj obiektu/budynku	Ilość obiektów [szt.]	Ilość wyrobów zawierających azbest [m <sup>2</sup> ]	Ilość wyrobów zawierających azbest [kg]
mieszkalny	66	9 501	142 512
gospodarczy	139	8 692	130 374
inny	13	350	5 249
azbest zmagazynowany	10	168	2 523
<b>SUMA</b>	<b>228</b>	<b>18 711</b>	<b>280 658</b>

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*



**Rysunek 9 Masa wyrobów zawierających azbest pokrywający poszczególne rodzaje budynków [kg]**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*





**Rysunek 10** Dach budynku gospodarczego pokryty płytami azbestowymi falistymi na terenie Pszowa

Źródło: fotografia własna

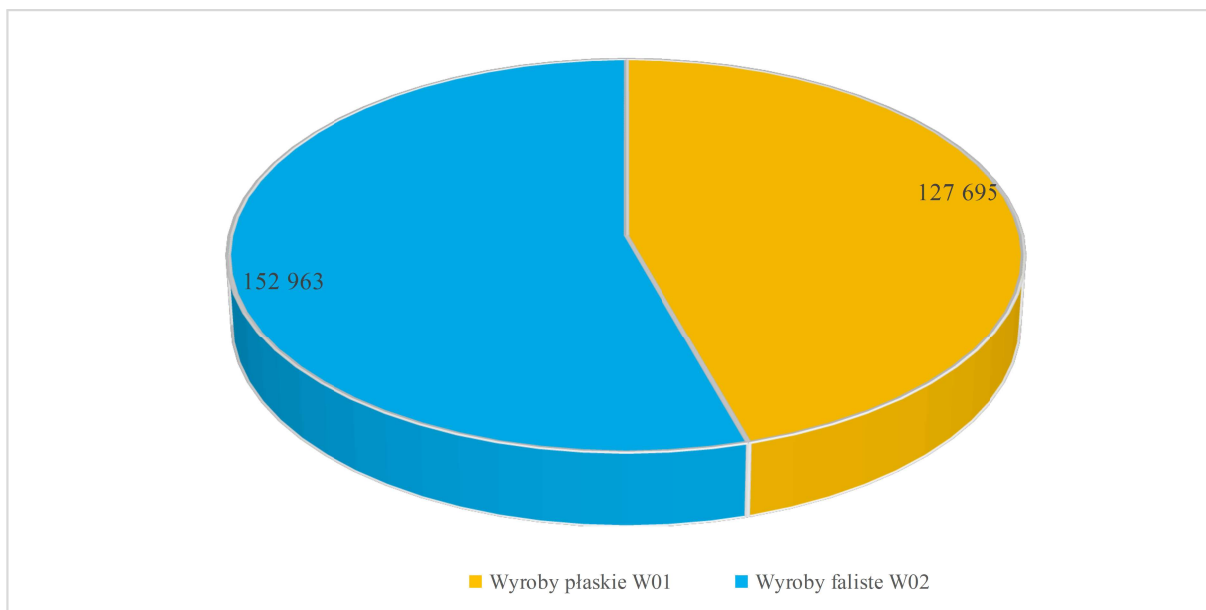
Analizując kształt wyrobów zawierających azbest po terenowej ewidencji można stwierdzić, iż

- W 01 - płyty azbestowe płaskie stanowią 45,5% wyrobów azbestowych,
- W 02 - płyty azbestowe faliste stanowią 54,5% wyrobów azbestowych.

**Tabela 4** Kształt wyrobów zawierających azbest

Miejscowość	Ilość obiektów [szt.]	Ilość wyrobów zawierających azbest [m <sup>2</sup> ]	Ilość wyrobów zawierających azbest [kg]
W-01 płaski	70	8 513	127 695
W-02 falisty	158	10 198	152 963
<b>SUMA</b>	<b>228</b>	<b>18 711</b>	<b>280 658</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)



**Rysunek 11** Ilość wyrobów płaskich i falistych będących własnością osób fizycznych, na terenie gminy Pszów [kg]

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*



**Rysunek 12** Dach budynku gospodarczego pokryty płytami azbestowymi falistymi na terenie Pszowa

*Źródło: fotografia własna*

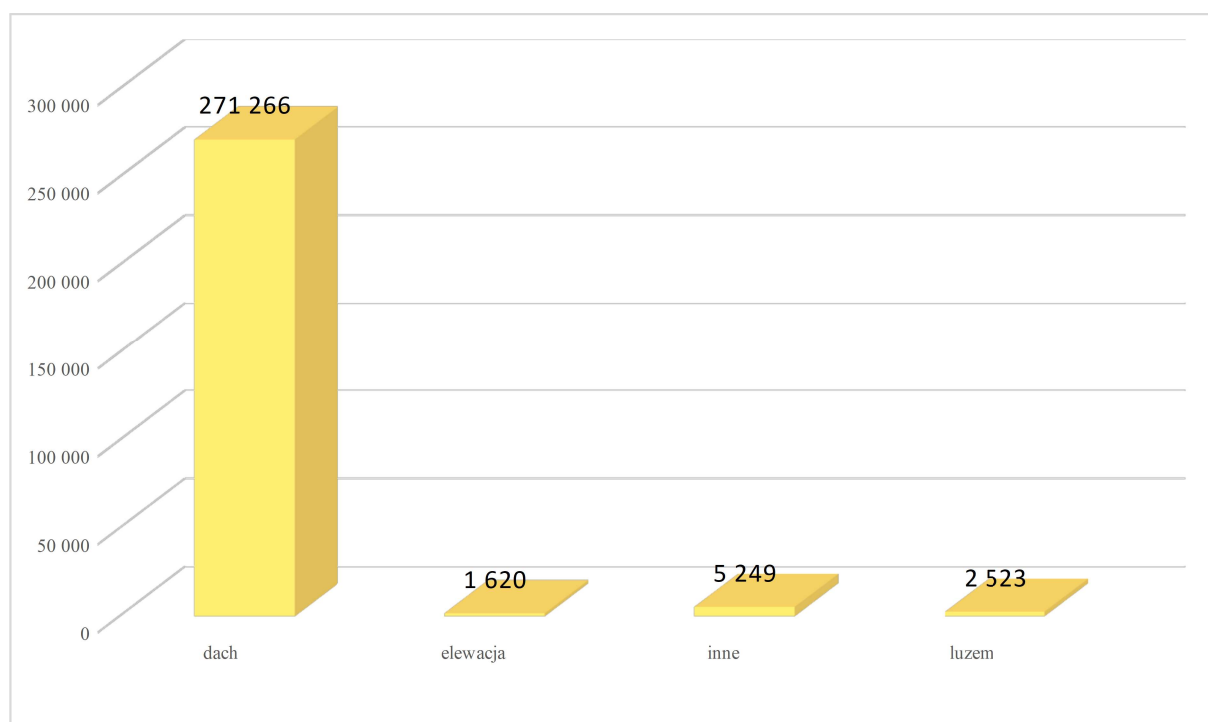
Analizując pokrycia budynków prywatnych zawierające azbest na terenie gminy Pszów obliczono, iż:

- 96,65% stanowią pokrycia dachów budynków,
- 0,58% stanowią elewacje budynków,
- 0,9% stanowią wyroby zdemontowane i zeskładowane.
- 1,87% stanowią pokrycia budynków innych takich jak wychodki, przykrycia materiałów budowlanych i inne.

**Tabela 5 Rodzaj pokrycia zawierającego azbest na terenie gminy miejskiej Pszów**

Rodzaj pokrycia	Ilość obiektów [szt.]	Ilość wyrobów zawierających azbest [m <sup>2</sup> ]	Ilość wyrobów zawierających azbest [kg]
dach	203	18 084	271 266
elewacja	2	108	1 620
inne	13	350	5 249
luzem	10	168	2 523
<b>SUMA</b>	<b>228</b>	<b>18 711</b>	<b>280 658</b>

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*



**Rysunek 13 Ilość wyrobów azbestowych zlokalizowanych na dachach, elewacjach i innych obiektach na terenie gminy miejskiej Pszów (dane w kg)**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zamieszczonych w Bazie Azbestowej, (dostęp 18.02.2020)*



**Rysunek 14** Płyty azbestowe składowane na posesji na terenie Pszowa

Źródło: fotografia własna

### 5.1.2. Posesje należące do osób prawnych

W trakcie inwentaryzacji terenowej oraz dzięki informacjom pozyskanym drogą pocztową, mailową i telefoniczną pozyskano dane dotyczące osób prawnych posiadających i wykorzystujących wyroby zawierające azbest.

Pisma z prośbą o informacje zostały wystosowane do instytucji, które posiadały we wcześniejszych latach wyroby zawierające azbest i informacja ta była zamieszczona w Bazie Azbestowej, oraz do tych, na terenie których zachodziło podejrzenie o posiadanie i wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest.

W sumie wystosowano pisemne prośby do:

- Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- Spółdzielni Mieszkaniowej „Orłowiec”,
- Spółdzielni Mieszkaniowej „ROW”,
- Starosty Wodzisławskiego,
- Klubu Sportowego „Górnik Pszów”,
- Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.,
- Polska Grupa Górnicza S.A.,
- Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wodzisławiu Śląskim.

Wszystkie instytucje w formie papierowej, mailowej lub telefonicznej poinformowały o wykorzystywaniu lub nieposiadaniu wyrobów zawierających azbest

Jednocześnie w trakcie terenowych prac został w terenie pozyskane informacje od:

- Polskiego Związku Działkowców Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Przyszłość”,
- Polskiego Związku Działkowców Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Jedność”,
- WPHU Auto-Com Aleksander Kośmider, Patryk Łączka Sp.J.

Aktualnie (wg stanu na 10 lutego 2020 roku) na terenie Gminy Miasta Pszów wyroby zawierające azbest wykorzystywane są przez:

- Spółdzielnię Mieszkaniową „Orłowiec”

- zadanie faliste przed wejściem do budynku przy ulicy Tadeusza Kościuszki 51 w Pszowie o powierzchni 15 m<sup>2</sup> - tj. 225 kg,
- pokrycie dachu garażu płytami falistymi w Pszowie przy ulicy Karola Miarki 22-24 o powierzchni 6 m<sup>2</sup> - tj. 90 kg
- Polskiego Związku Działkowców Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Przyszłość”
  - pokrycie dachowe altanki nr 21 o powierzchni 3 m<sup>2</sup> - tj. 45 kg,
- Polskiego Związku Działkowców Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Jedność”
  - pokrycie dachowe altanki nr 102 o powierzchni 22,4 m<sup>2</sup> - tj. 336 kg,
  - zadanie tarasu altanki nr 8 o powierzchni 10,5 m<sup>2</sup> - tj. 157,5 kg,
- WPHU Auto-Com Aleksander Kośmider, Patryk Łączka Sp. J.
  - pokrycie dachowe przybudówki do hali montażowej o powierzchni 52,20 m<sup>2</sup> - tj. 783 kg.

**W sumie na terenie należącym do osób prawnych wykorzystywanych jest 109,1 m<sup>2</sup> - tj. 1.636,5 kg.**

## PODSUMOWANIE

**W sumie na obszarze gminy miejskiej Pszów na terenie osób fizycznych i osób prawnych zewidencjonowano:**

- **234 obiekty zawierające pokrycia azbestowe, na których zabudowanych jest**
- **18 820 m<sup>2</sup> wyrobów zawierających azbest,**
- **282 294 Mg wyrobów azbestowych.**

z czego:

- 280,658 Mg wyrobów zawierających azbest u osób fizycznych, co stanowi 99,42%,
- 1,63 Mg na posesjach będących we władaniu osób prawnych, co stanowi 0,57% wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miasta Pszów.

Szczegółowy wykaz obiektów zawierających wyroby azbestowe przedstawiono w załączniku nr 4 do niniejszego opracowania.

## **5.2. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**

Stan techniczny wyrobów zawierających azbest zabudowanych w posesjach i obiektach mieszkalnych i gospodarczych będących własnością osób fizycznych oszacowano na podstawie wizji lokalnej i oględzin obiektów wypełniając tabele punktacji zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Dane te zamieszczono w Bazie Azbestowej.

Z oceny tej wynika, że są to w większości wyroby starsze niż 20 lat, w zdecydowanej większości bez powłok zabezpieczających.

Obiekty mieszkalne w większości są budynkami zadbanymi, gdzie powłoki azbestowe są w stanie zadowalającym niemniej jednak zdarzały się pustostany, które od wielu lat nie były remontowane i stan zarówno dachu, stolarki okiennej jak i ścian zewnętrznych wymaga natychmiastowego remontu.

Większość budynków gospodarczych wymaga prac remontowych.

Wyroby w formie zeszkładowanej lub na obiektach tak zwanych „innych” z reguły były w złym stanie.

W terenie trudność sprawia ocena dalszej przydatności do użytkowania wyrobów, które mają ponad 20 lat ze względu na zmienne warunki pogodowe, gdyż jedna burza lub wichura diametralnie może zmienić stan budynków i obiektów posiadających powłoki zawierające azbest.

Reasumując oceny stopnia pilności należy dokonać bezpośrednio przez procedurą usuwania wyrobów zawierających azbest, co da możliwość oceny aktualnego stanu tych wyrobów zakwalifikowanie ich do odpowiedniego stopnia przydatności do dalszego użytkowania.

## 6. ZASADY POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

### 6.1. Stan prawny w aspekcie postępowania z odpadami zawierającymi azbest

Ustawy obowiązujące:

- *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity z 2004 roku Dz. U. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)*. Zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu i wyrobów zawierających azbest, obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest oraz ich produkcji. Ustawa ta rozpoczęła proces usuwania azbestu z terytorium Polski. Uregulowała także zagadnienia związane z opieką zdrowotną nad osobami pracującymi z azbestem oraz nad byłymi pracownikami. Ustawa nakłada także obowiązki na wykonawców prac budowlanych w zakresie wyposażenia technicznego, szkolenia pracowników w kontekście pracy przy azbestie oraz wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy.
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 roku poz. 1396 z późn. zm.)*. Zabrania nie tylko wprowadzania do obrotu, ale także ponownego wykorzystania azbestu. Przepisy zakwalifikowały azbest do grupy substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancje takie podlegają sukcesywnej eliminacji przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności.
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U z 2019, poz. 701 z późn. zm.)*. Zdemontowane wyroby zawierające azbest są traktowane jako odpady niebezpieczne, a gospodarkę nimi reguluje przedmiotowa ustawa. Wytwórcy odpadów zawierających azbest muszą zatem zalegalizować swoją działalność w tym zakresie zgodnie z w/w przepisami.
- *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (Dz. U. Nr 2019 poz. 1186 z późn. zm.)*. Usuwanie z budynków wyrobów zawierających azbest jest działalnością budowlaną. Właściwy organ może uznać te roboty, jako stwarzające szczególne zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, a co za tym idzie nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia na ich wykonanie, przygotowania informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia tzw. planu BIOZ.
- *Ustawa z dnia 1 lipca 2005 roku o zmianie ustawy przewozić drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 141, poz. 1184 z późn. zm.)*. Określa zasady transportu m.in. odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Rozporządzenia obowiązujące:

- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014, poz. 1923)*, klasyfikuje odpady zawierające azbest na liście odpadów niebezpiecznych w zależności od źródła pochodzenia, w wymienionych poniżej kodach:
  - 06 07 01\* - odpady azbestowe z elektrolizy,
  - 06 13 04\* - odpady z przetwarzania azbestu,
  - 10 11 81\* - odpady zawierające azbest,
  - 10 13 09\* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych,
  - 15 01 11\* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
  - 16 01 11\* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
  - 16 02 12\* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
  - 17 06 01\* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
  - 17 06 05\* - materiały budowlane zawierające azbest
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane na składowisku odpadów w sposób nieselektywny
- *(Dz. U. z 2015 r., poz. 110)*. W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady o kodach 17 06 01\* (materiały izolacyjne zawierające azbest) oraz 17 06 05\* (materiały konstrukcyjne zawierające azbest). Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)*, określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)*, określa obowiązki wykonawców w zakresie zapewnienia ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem włókien azbestu.
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 917)*, świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych.
- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 7 września 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2015 r, poz. 1450)*, określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.)*, nakładające na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest – m. in. obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zostało zmienione przez *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089)*, nakładają na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest – m. in. obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest.
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 Nr 8, poz. 31)*, wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest – oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do Marszałka.
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2013 r. poz. 24)*, określające sposób przedkładania informacji o ilości użytkowanego i usuniętego azbestu na danym obszarze poprzez aktualizację Bazy Azbestowej
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 roku w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013 r. poz. 25)*, określa sposób prowadzenia Bazy Azbestowej.
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2013, poz. 523)*, określające wymagania dotyczące lokalizacji budowy i eksploatacji składowisk różnych rodzajów odpadów w tym odpadów zawierających azbest.

Obowiązujące dyrektywy i decyzje:

- *Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27)*,
- *Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317)*,



- *Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193-195),*
- *Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118),*
- *Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86),*
- *Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13),*
- *Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 6 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264),*
- *Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269).*

## 6.2. Ogólne zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Azbest, jako materiał niebezpieczny podlega szczególnemu traktowaniu. Odpady zawierające azbest powinny być utylizowane w odpowiednio do tego celu przystosowanych miejscach (składowiskach).

W zakresie sposobu użytkowania i warunków usuwania wyrobów zawierających azbest obowiązują następujące przepisy:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 17, poz. 649) zmienione Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089)
- Rozporządzenia te nakładają na właściciela nieruchomości, na której zlokalizowane są wyroby zawierające azbest do:
  - prowadzenia okresowej kontroli stanu tych wyrobów,
  - sporządzania sprawozdania z tych kontroli w postaci tzw. „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
  - przekazywania wyników kontroli organowi nadzoru budowlanego.

Ponadto w celu bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest właściciel nieruchomości winien:

- zabezpieczyć przez zabudowę przestrzeni, na której znajdują się wyroby azbestowe lub poprzez pokrycie wyrobów szczelną powłoką,
- wyeliminować wszelkie prace związane z obróbką mechaniczną przy pracach zabezpieczających,

W przypadku podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest winien:

- zgłosić prace do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zobowiązany jest do:

- posiadania odpowiednich zezwoleń/pozwoleń/decyzji w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zgodnie z obowiązującą ustawą o odpadach),
- przeszkolenia wszystkich pracowników zatrudnionych przy pracach związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania,
- opracowania szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest,
- posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie prac zgodnie z ustalonym planem oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
- zgłoszenia planowanych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy, przed przystąpieniem do prac.

Ponadto wykonawca prac winien:

- izolować od otoczenia obszar prac, przez zastosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
  - ogrodzić teren prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych,
  - umieścić w strefie prac tablice informacyjne (informujące o azbecie),
  - zastosować środki techniczne ograniczające do minimum emisje azbestu do środowiska.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14.10.2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 roku Nr 216 poz. 1824)  
Rozporządzenie to szczegółowo określa sposób postępowania przed przystąpieniem do prac oraz w trakcie ich prowadzenia, w tym przede wszystkim obowiązki wykonawcy prac związanych z zabezpieczeniem bądź usunięciem wyrobów zawierających azbest w zakresie organizacji terenu prac, bezpieczeństwa pracowników i środowiska.

### 6.2.1. Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Podstawą bezpiecznego postępowania z materiałami zawierającymi azbest jest eliminacja lub co najmniej minimalizacja ryzyka emisji włókien azbestu do atmosfery. Zatem dopuszczalna jest eksploatacja materiałów zawierających azbest w dobrym stanie technicznym, o nie uszkodzonej powierzchni, ewentualnie odpowiednio zabezpieczonej. Prawo zakłada dwie metody zabezpieczenia. Pierwsza metoda polega na odizolowaniu wyrobów od otoczenia poprzez obudowanie ich pyłoszczelną przegrodą wykonaną np. ze sklejki lub płyt gipsowych. Druga metoda – kapsulacja – to pokrycie powierzchni przedmiotowych wyrobów specjalnymi substancjami impregnującymi uniemożliwiającymi kruszenie lub tworzącymi powłoki na powierzchni materiałów, zabezpieczające przed odrywaniem się zewnętrznych cząstek wyrobu – włókien azbestu do otoczenia. Czas użytkowania prawidłowo zabezpieczonych płyt azbestowo-cementowych określony został przez producentów na 30 lat. Miało to niewątpliwie znaczenie przy ustalaniu ostatecznego terminu realizacji oczyszczenia kraju z azbestu, wyznaczonego na 31 grudnia 2032 roku Regulacje prawne od 25 stycznia 2011 roku zakładają dwa wyjątki od ostatecznego terminu eliminacji azbestu:

1. Przewiduje się możliwość wykorzystywania bez ograniczeń czasowych dróg utwardzonych odpadami azbestowymi przed wejściem w życie zakazu ich stosowania, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu. Stan drogi zabezpieczonej podlega stałej kontroli.
2. Zdecydowano również o możliwości pozostawienia w ziemi bez ograniczeń czasowych rur azbestowo – cementowych i elementów wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych w przypadku gdy ich usytuowanie nie naraża na kontakt człowieka. Występowanie rur a – c pod powierzchnią ziemi nie powoduje emisji więc nie stwarza żadnego zagrożenia, które z kolei z pewnością miałyby miejsce podczas próby ich usuwania.

Z uwagi na powszechne występowanie wyrobów azbestowych i wynikające z tego zagrożenia, ich dalsze użytkowanie wiąże się ze stałą kontrolą oraz spełnianiem nałożonych prawem obowiązków przez właścicieli, zarządców lub użytkowników obiektów z zabudowanym azbestem.

Jednym z zobowiązań jest przeprowadzanie kontroli stanu technicznego tych wyrobów w terminach wynikających z oceny tych wyrobów. Pierwszej oceny należało dokonać w terminie do 15 maja 2005 roku zgodnie z obowiązującym wówczas prawem. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek – sporządzają kolejne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” – tzn.: do 5-ciu lat, – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym, do 1-go roku, – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia lub do 30 dni od przeprowadzenia prac zabezpieczających wyroby. Zabudowane materiały budowlane, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte. Sporządzony dokument powinien być przechowywany do czasu wykonania następnej oceny. Arkusz „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” stanowi załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest również do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji, którą osoby fizyczne są zobowiązane przekazywać wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta – właściwemu dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Wzór „Informacji o wyrobach zawierających azbest” stanowi załącznik nr 3 do niniejszego opracowania.

Instalacje lub urządzenia zawierające azbest bądź pomieszczenia, w których one się znajdują oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo – cementowe należy oznakować odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu.

Ponadto, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Wskazane jest również opracowanie wspomnianego planu kontroli dla wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m<sup>3</sup> (tzw. „miękkie”), lub zawierających azbest krokidolit, a także jeżeli istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska. Przez cały czas użytkowania wyrobów zawierających azbest w obiekcie lub nieruchomości, właściciel lub zarządca ma obowiązek przeprowadzania bieżącej kontroli stanu oraz konserwacji tych wyrobów. Pracownicy dokonujący takich prac i czynności powinni być odpowiednio przeszkoleni w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, a także odpowiednio wyposażeni we właściwą odzież i środki ochronne.

### **6.3. Ogólne zasady postępowania przy pracach naprawczych oraz demontażu wyrobów zawierających azbest**

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że pewna część prac polegających na usuwaniu z budynków mieszkalnych elewacyjnych płyt azbestowo - cementowych, wykonywana jest na życzenie mieszkańców, bez wcześniejszego rozpoznania zagrożeń i rzeczywistej potrzeby takich prac. Tak, więc dochodzi do sytuacji, w której wyroby z azbestocementu są usuwane w niewłaściwy sposób. Już sama destrukcja powierzchni płyt azbestowo - cementowych przy użyciu szczotki drucianej, stosowanej dla oczyszczenia powierzchni płyt, w zależności od siły docisku i spoistości ścieranej płyty powodować może zanieczyszczenie od 1.000 do powyżej 50.000 wł/m<sup>3</sup>.

Brak uszczelnienia otworów okiennych i inne błędy w organizacji pracy gwarantują przedostawanie się wytworzonych podczas demontażu pyłów azbestu do wnętrza budynku.

Można, więc wyrazić opinię, że większe zagrożenie pyłami azbestu powoduje nieumiejętny demontaż wyrobów z azbestem niż właściwa eksploatacja tych wyrobów.

Przyjmuje się, że wyroby zawierające azbest w budynku nie są automatycznie zagrożeniem dla jego mieszkańców, więc nie powinny być bezzwłocznie usuwane z obiektu. Usuwanie tych wyrobów nieodłącznie związane jest z pewnym ich uszkodzeniem w trakcie demontażu, a więc ryzykiem przejściowego wzrostu zanieczyszczenia powietrza pyłami azbestu w strefach pracy (pośrednio wokół budynku lub w jego wnętrzu). Ryzyko to powinno być minimalizowane przez „wyspecjalizowanych wykonawców” i specjalistyczne - a więc kosztowne techniki pracy. Jednak „oszczędna” i jednocześnie „bezpieczna” forma realizacji prac nie jest możliwa. Z tego względu decydujące znaczenie ma odpowiednia kwalifikacja wyrobów pod względem bezpieczeństwa i prawidłowa ocena kiedy należy je usunąć.

W celu kwalifikacji wyrobów zawierających azbest do dalszego użytkowania lub usunięcia oraz określenia „stopnia pilności działań naprawczych”, właściciele obiektów posiadających obiekty z wyrobami zawierającymi azbest powinni wykonać „ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” według załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego

rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089). Arkusz „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” stanowi załącznik nr 2 do niniejszego opracowania

Podczas sporządzania wspomnianej tu „oceny” lub wobec planowanych remontów w budynku, w którym znajdują się wbudowane wyroby zawierające azbest, należy mieć świadomość, jakie czynności, albo wyroby i ich szczególna konfiguracja w obiekcie, stwarzają ryzyko uwolnienia do powietrza pyłów azbestu.

Ogólnie przyjmuje się, że wyroby będące w „dobrym stanie technicznym” niewykazujące objawów zużycia, uszkodzenia, starzenia się, można eksploatować „bezpiecznie”, jeśli: - kompetentnie i rzetelnie wykonana „ocena wyrobów”, zgodnie z załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089) nie przekroczyła 90 punktów; wyroby są prawidłowo eksploatowane (zgodnie ze swoim przeznaczeniem i zgodnie z zaleceniami dotyczącymi użytkowania wyrobów azbestowych), a ponadto są one pokryte powłoką zabezpieczającą. W przeciwnych okolicznościach polecane jest: podjęcie „prac naprawczych” - rozumianych, jako: zabezpieczenie wyrobów odpowiednimi preparatami (wglębnie penetrującymi), hermetyczna zabudowa wyrobów lub ich całkowite usunięcie.

Wśród sposobów eliminacji zagrożeń, które przewiduje się dla budynków z wyrobami azbestowymi, wyróżnia się, więc następujące główne kierunki działań:

- całkowite usunięcie wyrobów  
Jest to kosztowne, ale radykalne rozwiązanie problemu, wymaga specjalistycznych narzędzi, stwarza nowe problemy - wytworzenie „niebezpiecznych odpadów” oraz powoduje okresowo wzrost pyłów azbestu w otoczeniu, których minimalizacja wymaga zaangażowania kosztownej techniki. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest” nie może być „zasadą”, wyborem stosowanym, jako rozwiązanie „ogólne” dla wszystkich sytuacji (ze względów ekonomicznych a także ograniczonych możliwości gospodarowania i składowania odpadów). Polecane byłoby, zatem „rozłożenie” tego sposobu postępowania w czasie.
- impregnowanie wyrobów z azbestem  
Pomalowanie wyrobów odnosić się może wyłącznie do wyrobów we względnie dobrej kondycji technicznej. Polecane może być np. dla tych wyrobów, które mogą przenieść dodatkowe zwiększenie ciężaru, których powierzchnia jest czysta lub może być odczyszczona i może przyjąć powłokę ochronną. Metodą tą, powinny być objęte wyroby azbestowo - cementowe, będące w dobrym stanie „technicznym” w obiektach, które nie wymagają termo - modernizacji. Opisywane postępowanie jest rozwiązaniem tymczasowym, które jednocześnie „przesuwa” problem „azbestu” w czasie a nie rozwiązuje go całkowicie, gdyż wyrób azbestowy pozostaje w budynku, zobowiązując właściciela do okresowych przeglądów („ocen”) tego wyrobu. Na Zachodzie powszechnie stosuje się to rozwiązanie dla przedłużenia żywotności zarówno wyrobów azbestowo-cementowych będących w dobrej kondycji technicznej, czekając na zużycie wyrobów, planowany, większy remont jak też w obiektach przemysłowych azbestowych dla konserwacji izolacji, wyrobów azbestowych „miękkich”. Co do pokryć dachowych z „ eternitu”, najmłodsze wyroby montowano zgodnie z prawem jeszcze na przełomie 1998/9 roku - jest więc nieco inaczej niż na Zachodzie (nie akcentując nadmiernie różnicy wyposażenia wykonawców robót i przeznaczanych na ten cel środków). Formalnie, impregnację wyrobów „miękkich” należy stosować jako rozwiązanie doraźne, używając preparatów „wglębnie penetrujących”, a posiadających aprobatę techniczną ITB. Założyć jednocześnie trzeba, że wyroby te, mimo impregnacji, w określonej perspektywie czasowej zostaną usunięte.
- stosowanie barier pyłowych.  
Stosowanie barier pyłowych ze ścianek działowych, szczelnych sufitów podwieszanych, oddzielających hermetycznie wyroby z azbestem od otoczenia. Rozwiązanie to, podobnie jak rozwiązanie z punktu 2 jest doraźnym zmniejszeniem zagrożeń, przesuwa ono problem w czasie, umożliwiając eksploatację obiektu bez kosztownych prac specjalistycznych polegających na usuwaniu wyrobu. Ma ono większe zastosowanie w obiektach przemysłowych W Polsce na ogół nie jest ono popularne.

W odniesieniu do wyboru tych metod, w szczególności zaś sposobów zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, uznać należy, że żaden przepis prawny nie został tu przyjęty a ogólną przesłanką kwalifikowania wyrobów do „niezwłocznego usunięcia lub dalszej ich eksploatacji jest wynik „oceny” wyrobu. Przygotowana „ocena” nie orzeka o wyborze prac naprawczych.

Decyzję, co do szczegółowych metod wyboru postępowania należałoby podjąć po uwzględnieniu bardzo wielu czynników skłaniających się na: stan wyrobów, warunków jego eksploatacji, kalkulację kosztów prawidłowo wykonanych prac „naprawczych” lub ich demontażu.

Z dużym przybliżeniem, które ma wyjaśnić podejście do problemu, a nie stanowi zarazem uniwersalnego rozwiązania, można przyjąć, że: wyroby „twarde” (azbestowo - cementowe) zastosowane na zewnątrz budynków, o ile spełniają swoją funkcję (np. pokrycie dachowe jest szczelne, elewacja nie jest spękana) mogą być pozostawione w obiekcie bez usuwania, ale powinny być pokryte odpowiednimi powłokami ochronnymi (o ile wcześniej tego nie uczyniono). Dotyczy to sytuacji, gdy budynek posiada wystarczającą warstwę izolacji cieplnej, spełniając aktualne wymagania normowe. Jeśli wymagań izolacji cieplnej obiekt nie spełnia, a elewacja jest w dobrym stanie technicznym, właściciel sam powinien zdecydować, czy w ramach czekającej go termomodernizacji, może ponieść dodatkowe koszty związane z usunięciem i unieszkodliwieniem posiadanych wyrobów azbestowych. Sytuacja wydaje się oczywista, gdy opisywana elewacja jest technicznie zużyta a termiczna izolacyjność ścian niewystarczająca - po usunięciu elewacji wykonać należy termomodernizację. Wyroby tzw. „miękkie” np. izolacje azbestowe, tektury, sznury itp. oraz wyroby znajdujące się wewnątrz obiektów (kontaktujące się z powietrzem wewnętrznym), zwłaszcza wyroby w obiektach przeznaczonych na pobyt stały - zazwyczaj uzyskują tak dużą liczbę punktów we wspomnianych „ocenach”, że należy je z obiektów usunąć.

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami do zabezpieczeń wyrobów budowlanych zawierających azbest powinny być stosowane środki impregnujące, które uzyskały aprobatę techniczną ITB:

- ZUAT-15A/1.12/2002 „Wyroby do zabezpieczania elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych w istniejących obiektach budowlanych”
- ZUAT-15A/1.13 „Wyroby do zabezpieczania zawierających azbest elementów istniejących obiektów budowlanych (z wyjątkiem elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych)”.

#### **6.4. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa - zakładane procedury**

Przepisy określające zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest narzuciły szereg obowiązków, zarówno na właścicieli obiektów i urzędów, gdzie został użyty azbest, jak i na prowadzących wszelkiego rodzaju prace związane z usuwaniem bądź transportem czy umieszczeniem na składowisku wyrobów i odpadów zawierających azbest – szczegółowe procedury postępowania przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

#### **6.5. Metody unieszkodliwianie odpadów azbestowych**

Ustawa o odpadach jasno stanowi, że jeśli odpady mogą być wtórnie wykorzystane, należy te zasadę stosować. Stwarza to możliwość ograniczania strumienia wytwarzanych odpadów kierowanych do ostatecznego unieszkodliwienia oraz wpływa na obniżenie kosztów utylizacji.

W odniesieniu do odpadów azbestowych, jak dotąd zasada ta nie znajduje zastosowania. Powodem jest odporność azbestu na działanie większości czynników destrukcyjnych takich jak temperatura lub czynniki chemiczne. To jest główny powód, który stanowi o ograniczonej ilości metod utylizacji odpadów azbestowych, sprowadzając je do składowania.

##### **6.5.1. Składowanie odpadów azbestowych**

Składowanie odpadów azbestowych jest to niewątpliwie najbardziej rozpowszechniony sposób unieszkodliwiania odpadów. Z racji omawianych wcześniej właściwości fizykochemicznych azbestu, z których odporność na działanie czynników atmosferycznych, kruchość i łamliwość stanowią, iż wszelkie prace na składowiskach przyjmujących odpady azbestowe, winny być prowadzone z zachowaniem szczególnych zasad bhp. Zagadnienia te drobiazgowo regulują stosowne akty prawne w postaci rozporządzenia ministra środowiska Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r.w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r., poz. 523).

Obecnie na terenie województwa śląskiego zlokalizowane są następujące składowiska odpadów przyjmujących odpady zawierające azbest (są to składowiska odpowiednio przygotowane na przyjmowanie tego typu odpadów):

- Składowisko odpadów azbestowych, 41-308 Dąbrowa Górnicza, ul. Piłsudskiego 92, zarządzający Arcelor Mittal Poland S.A. (przyjmuje wyłącznie odpady wytwarzane w ramach własnej działalności).
- Kwatery na odpady niebezpieczne w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, 42-502 Dąbrowa Górnicza, ul. Koksownicza 1, zarządzający Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. (przyjmuje wyłącznie odpady wytwarzane w ramach własnej działalności).

- Składowisko Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzielonym sektorem III dla składowania odpadów zawierających azbest Knurów, 44-193 Knurów, ul. Szybowa 44. Pojemność całkowita 392 120 m<sup>3</sup>. Pojemność wolna (maj 2018) 311 330 m<sup>3</sup>. Zarządzający Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe „Komart” Sp. z o.o.
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady niebezpieczne zawierające azbest Jastrzębie Zdrój. Pojemność całkowita 16 000 m<sup>3</sup>. Pojemność wolna (maj 2018) 356 m<sup>3</sup>. Zarządzający „Cofinco-Poland” Sp. z o.o.

Według danych w Bazie Azbestowej jako ogólnodostępne funkcjonują także<sup>1</sup>:

- Kwatera na odpady niebezpieczne zawierające azbest w ramach Kompleksowego Systemu Gospodarki Odpadami w Sosnowcu. Pojemność całkowita 7 200 m<sup>3</sup>. Pojemność wolna (maj 2018) 7 200 m<sup>3</sup>. Zarządzający: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu
- Kwatera na odpady niebezpieczne zawierające azbest na terenie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady niebezpieczne zawierające azbest w Świętochłowicach. Pojemność całkowita 20 000 m<sup>3</sup>. Pojemność wolna (maj 2018) 4 300 m<sup>3</sup>. Zarządzający: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Świętochłowicach Sp. z o.o.

Łączna pojemność kwater przeznaczonych do deponowania azbestu wynosi ok. 322 tys. m<sup>3</sup> i według stanu na 30 czerwca 2018 r. wykorzystana jest w ok. 26%. Pojemność składowisk jest wystarczająca do unieszkodliwienia wszystkich zinwentaryzowanych na terenie województwa śląskiego odpadów zawierających azbest.

Ponadto Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089) dopuszcza możliwość unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest poprzez ich składowanie w podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

### **6.5.2. *Inne metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych***

Nowelizacja Ustawy o odpadach dopuściła możliwość przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przenośnych, Jednak ze względu na brak rozporządzeń wykonawczych, brak jest do tej pory możliwości przetwarzania ich za pomocą urządzeń wykorzystujących mikrofałę lub plazmę.

---

<sup>1</sup> według zapisów w Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 z 2011 roku planowana była budowa tych obiektów

## 7. OKREŚLENIE KOSZTÓW REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM „PROGRAMU...” WSKAZANIE MOŻLIWOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

### 7.1. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu z obiektów budownictwa indywidualnego

Na ogólne koszty likwidacji azbestu składają się różne elementy, wynikające z poszczególnych etapów działań, jakie należy wykonać dla bezpiecznego i zgodnego z przepisami prawnymi rozwiązania problemu. Do takich etapów należą:

- fizyczny demontaż rozbiórka obiektów (lub ich części), w których występują materiały zawierające azbest,
- magazynowanie powstałych odpadów w miejscu demontażu lub w punkcie zbiorczym ustalonym na czas prac w rejonie ich prowadzenia,
- transport stosownie zabezpieczonych odpadów przez odpowiednio przystosowane pojazdy posiadające atest ADR. Transport odbywa się na trasie miejsca wytworzenia – miejsca magazynowania – miejsca ostatecznej utylizacji (składowania),
- składowanie odpadów niebezpiecznych – utylizacja.

Koszty usunięcia wyrobów azbestowych oszacowano na podstawie informacji uzyskanych od specjalistycznych firm zajmujących się kompleksowo demontażem wyrobów zawierających azbest i usunięciem odpadów azbestowych (transport do miejsca unieszkodliwiania).

Z uzyskanych informacji wynika, że całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych – demontaż, transport, składowanie waha się w granicach 25-80 zł za m<sup>2</sup> wyrobów azbestowych. Skala kosztów wynika z wielu czynników, między innymi od miejsca zabudowania wyrobów azbestowych, wysokości obiektu, rodzaju i ilości demontowanych elementów.

- Demontaż, pakowanie, transport i unieszkodliwianie pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych (eternitu) oraz płyt osłonowych wynosi średnio około 30 zł za 1 m<sup>2</sup>.
- Skuwanie natrysku azbestowo-cementowego (torkretu) jest już znacznie droższe (35 do 75 zł za 1 m<sup>2</sup>).

Ceny powyższe obejmują wszystkie czynności związane z usuwaniem azbestu i z reguły mogą być negocjowane. W sprzyjających warunkach, w zależności od warunków lokalnych, możliwe są upusty w wysokości nawet 20-25%. Te, stosunkowo wysokie ceny wynikają z warunków, jakie musi spełniać przedsiębiorca usuwający azbest oraz nakładów z tym związanych. Składają się na nie koszty związane m.in., specjalistycznym szkoleniem pracowników, przygotowaniem i zabezpieczeniem miejsca pracy, środkami ochrony osobistej dla pracowników oraz specjalistycznych narzędzi i materiałów stosowanych w pracach remontowych. Ponadto nadzór nad pracami musi być prowadzony przez specjalistów, a ewentualne badania potwierdzające prawidłowość wykonania prac wykonane przez laboratoria akredytowane. Także odpady do transportu muszą być zabezpieczone i oznakowane w specjalny sposób, a sam transport może być dokonany wyłącznie przez firmę posiadającą odpowiednie zezwolenie.

Wszystko to generuje znacznie wyższe koszty niż w przypadku typowych prac budowlanych. Istotnym składnikiem ceny są koszty składowania. Jediną dopuszczalną formą ostatecznego unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Ze względu na określone przepisami warunki składowania koszty są stosunkowo wysokie i w zależności od ilości składowanych odpadów wynoszą najczęściej od 200 do 400 zł za tonę.

Cena ta musi uwzględniać relatywnie wysokie opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku, wnoszone na konto urzędów marszałkowskich, jako opłaty za korzystanie ze środowiska. Należy wyraźnie stwierdzić, że prawidłowe spełnienie warunków określonych przepisami jest kosztowne. W tej sytuacji, podejmując decyzję o usunięciu wyrobów zawierających azbest należy znaleźć odpowiednią firmę oraz źródła finansowania inwestycji.

Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe KOMART sp. z o.o. Knurów nalicza cenę za składowanie odpadów azbestowych 270 zł netto + 8% VAT = 291,60 zł/tonę.

COFINCO POLAND Sp. z o. o w Jastrzębiu Zdroju nalicza cenę za składowanie odpadów azbestowych 250 zł netto + 8% VAT = 270,00 zł/tonę.

Do tych kwot należy dodać koszt transportu około 2 zł/km oraz koszt pakowania i worków około 2-5 zł za sztukę.

Odległość z miasta Pszowa do najbliższego składowiska przyjmującego odpady zawierające azbest w Jastrzębiu - Zdroju wynosi 26 km, odległość do Knuruwa to 36 km.<sup>2</sup>

Do dalszego oszacowania kosztów usunięcia wyrobów azbestowych:

- demontaż transport i utylizacja z obiektów budownictwa indywidualnego przyjęto koszt usunięcia 1 Mg wyrobów zawierających azbest w wysokości 800 zł brutto/Mg.
- transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest przyjęto koszt usunięcia 1 Mg wyrobów zawierających azbest w wysokości 600 zł brutto/Mg.

Koszty takie przyjmuje Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach szacując dotację na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu miasta Pszów:

- **koszt usunięcia zamontowanych na budynkach wyrobów azbestowych będących własnością osób fizycznych zlokalizowanych na terenie miasta Pszowa – 278,135 Mg można oszacować na 225.508 zł brutto,**
- **koszt usunięcia zdemontowanych wyrobów azbestowych będących własnością osób fizycznych zlokalizowanych na terenie miasta Pszowa – 2,52 Mg można oszacować na 1.513 zł brutto.**

Powyższe kwoty są jedynie wstępnym szacunkiem. Kwoty te nie uwzględniają dodatkowych kosztów, jakie musi ponieść właściciel posesji w związku z usuwaniem azbestu (nowe pokrycie dachowe, nowa elewacja – zakup materiałów, robocizna).

Zaleca się, aby usuwanie wyrobów azbestowych (dachy, ściany budynków) było połączone z termomodernizacją obiektów – jeżeli są to budynki mieszkalne.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 zakłada dofinansowanie na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. W ramach projektu dopuszcza się możliwość zastąpienia nieszkodliwionych odpadów innymi materiałami niezawierającymi azbestu.

W związku z tym na potrzeby niniejszego opracowania podjęto próbę oceny szacunkowych, potencjalnych kosztów całkowitych działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Do dalszych obliczeń dotyczących cen usług budowlanych oraz cen materiałów użyto programu kosztorysowego Sekocenbud, poziom cen z IV kwartału 2019 roku. Przyjęto cztery warianty pokrycia z blachodachówki i gontu bitumicznego, pokrycia z papy oraz blachy trapezowej.

Na budynkach należących do osób fizycznych zewidencjonowanych jest 18 m<sup>2</sup> wyrobów zawierających, z tego:

- 18 084 m<sup>2</sup> to wyroby zabudowane na dachach w tym:
  - 9393 m<sup>2</sup> mieszkalnych,
  - 8692 m<sup>2</sup> gospodarczych
- 108 m<sup>2</sup> to wyroby zamontowane na elewacjach,
- 350 m<sup>2</sup> to wyroby zamontowane na obiektach innych takich jak kojce dla psa, wychodki, daszki czy gołębniki - zakłada się ich tylko rozbiórkę bez remontu,
- 168 m<sup>2</sup> to wyroby zeskładowane luzem - do usunięcia.

Wymianę wyrobów na dachach (mieszkalnych i gospodarczych ujęto w 4 wariantach, natomiast wymianę pokrycia elewacyjnego w jednym wariantcie.

Pod uwagę wzięto koszt nowego pokrycia dachowego:

- z papy wraz z wymianą więźby dachowej (I wariant),
- z blachy trapezowej wraz z wymianą więźby dachowej (II wariant),
- z blachodachówki wraz z wymianą więźby dachowej (III wariant),
- z gontu bitumicznego wraz z wymianą więźby dachowej (IV wariant),

oraz nowego pokrycia elewacyjnego:

- styropian 10 cm oraz tynk mineralny.

---

<sup>2</sup> dane na podstawie portalu Targeo.pl



**Tabela 6 Szacowane koszty nowego pokrycia dachowego w wariantach w kwotach netto**

Całkowita powierzchnia do wymiany/usunięcia	Powierzchnia dachów mieszkalnych	Powierzchnia dachów gospodarczych	Powierzchnia elewacji	Powierzchnia obiektów innych	Powierzchnia wyrobów zeskladowanych
	9393	8692	108	350	168
wariant I koszt demontażu więźby i montażu nowego pokrycia dachowego pokrycie papą <b>1 m<sup>2</sup> = 188,95 zł</b>	1 765 884,00 zł  + 112 716 zł demontaż transport utyliczacja	1 634 096,00 zł + 104 304 zł demontaż transport utyliczacja		5 299 156,00 zł	
wariant II koszt demontażu więźby i montażu nowego pokrycia dachowego pokrycie blachą trapezową <b>1 m<sup>2</sup> = 229,37 zł</b>	2 154 472,41 zł + 112 716 zł demontaż transport utyliczacja	1 993 684,04 zł + 104 304 zł demontaż transport utyliczacja			
wariant III koszt demontażu więźby i montażu nowego pokrycia dachowego pokrycie blachodachówką <b>1 m<sup>2</sup> = 200,47 zł</b>	1 883 014,71 zł + 112 716 zł demontaż transport utyliczacja	1 742 485,24 zł + 104 304 zł demontaż transport utyliczacja			
wariant IV koszt demontażu więźby i montażu nowego pokrycia dachowego pokrycie gontem bitumicznym <b>1 m<sup>2</sup> = 219,14 zł</b>	2 058 382,02 zł + 112 716 zł demontaż transport utyliczacja	1 904 764,88 zł + 104 304 zł demontaż transport utyliczacja			
koszt ocieplenia elewacji, 10 cm styropian, siatka i tynk cienkowarstwowy <b>1 m<sup>2</sup> = 207,63 zł</b>			22 424,04 zł +1 296 zł demontaż transport utyliczacja		
Koszt demontażu, transportu i utylizacji <b>1 Mg - 67 m<sup>2</sup> - 800 zł</b>				4 200 zł	
Koszt transportu i utylizacji <b>1 Mg - 67 m<sup>2</sup> - 600 zł</b>					1 512 zł

*Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Kosztorysowego Sekocenbud, poziom cen z IV kwartału 2019 roku, dane dotyczące docieplenia budynków pochodzą z szacunków własnych, a koszty demontażu i utylizacji zaczerpnięte zostały z warunków dofinansowania WFOŚ w Katowicach*

Powyższe dane wskazują, iż zależnie od jakości nowego pokrycia dachowego koszt bezazbestowych pokryć dachowych to koszt około 1,7 do 2,1 mln złotych dla budynków mieszkalnych oraz od 1,6 do 1,9 mln złotych dla budynków gospodarczych oraz elewacyjnych to koszt 0,2 mln zł.

Do tych kwot należy dodać koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych oszacowane sumarycznie na 0,22 mln złotych.

## 8. ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU

Zgodnie z założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest mają być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym właścicieli obiektów z wyrobami zawierającymi azbest.

Inicjatywy samorządu terytorialnego, zmierzające do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej.

Stąd też rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy ma istotne znaczenie, w szczególności dla osób fizycznych-właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

### 8.1. Środki budżetowe Gminy Miasta Pszów

Najbardziej dostępnymi i najprostszymi możliwościami finansowania usuwania azbestu są:

- środki własne właścicieli obiektów budowlanych,
- środki własne inwestorów prywatnych (osób fizycznych),
- środki własne jednostek samorządu terytorialnego.

Właściciele obiektów budowlanych takich jak firmy lub przedsiębiorstwa samodzielnie pokrywają w części lub całości koszty demontażu, usunięcia i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Z oczywistych przyczyn środki własne osób fizycznych to trudne zadanie dlatego, że po demontażu powłok azbestowych mieszkańcy mają do poniesienia niemały wydatek związany z nowym pokryciem dachowym czy elewacyjnym.

W związku z tym najpopularniejszym i głównym źródłem finansowania dla mieszkańców jest dofinansowanie ze środków budżetowych.

W poniższych rozdziałach podaje się informacje nt. aktualnie dostępnych instrumentów finansowania działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, dostępnych w województwie śląskim.

### 8.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej podpisał z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umowę na wspólne dofinansowanie zadań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów azbestowych w województwie śląskim. Daje ona możliwość uzyskania wsparcia ze środków publicznych na likwidację wyrobów z azbestem pochodzących z domów i obiektów należących do osób fizycznych.

Warunki finansowania zadań w latach 2016-2019 były korzystniejsze niż w latach ubiegłych, ponieważ WFOŚiGW przeznaczył na realizację zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwieniem azbestu wsparcie bezzwrotne. Łącznie dofinansowanie w formie dotacji ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW może wynosić do 100% kosztów kwalifikowanych zadania, lecz nie więcej niż 800 zł/Mg odpadu zawierającego azbest (jeżeli na zadanie składają się: demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwienie lub zabezpieczenie odpadów zawierających azbest) i 600 zł/Mg odpadu zawierającego azbest (jeżeli na zadanie składają się: zbieranie, transport i unieszkodliwienie lub zabezpieczenie odpadów zawierających azbest). Uzupełnienie dofinansowania może stanowić pożyczka ze środków WFOŚiGW.

W praktyce daje to szansę na sfinansowanie bezzwrotne w wysokości do 100% procent kosztów dotyczących zdjęcia azbestu, transportu i jego unieszkodliwienia. Prace te muszą zostać jednak wykonane przez firmę posiadającą odpowiednie zezwolenia na wykonywanie tego typu zadań, co powinno być stosownie udokumentowane.

Program ten zgodnie z informacjami udostępnianymi przez WFOŚiGW w Katowicach jest kontynuowany w 2020 roku zgodnie z ogłoszeniem zamieszczonymi na stronie internetowej [www.wfosigw.katowice.pl](http://www.wfosigw.katowice.pl)

- Termin składania wniosków: **do 15.04.2020 r.**
- Termin zakończenia zadań: **30.09.2020 r.**

Nabór wniosków **adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego** województwa śląskiego, w których została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, planujących zadania związane z demontażem, zbieraniem, transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest, zgodnie z gminnym programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Maksymalna kwota dofinansowania ze środków WFOŚiGW i NFOŚiGW (pożyczka + dotacja ) może wynosić do 100% kosztów kwalifikowanych zadania, lecz nie więcej niż:

- 1200 zł/Mg odpadu zawierającego azbest - jeżeli na zadanie składają się: demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwienie odpadu;
- 900 zł/Mg odpadu zawierającego azbest - jeżeli na zadanie składają się: zbieranie, transport i unieszkodliwienie odpadu.

Maksymalna kwota dotacji ze środków WFOŚiGW i NFOŚiGW może wynosić:

- łącznie nie więcej niż 800 zł/Mg odpadu zawierającego azbest - jeżeli na zadanie składają się: demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwienie odpadu, w tym ze środków NFOŚiGW nie więcej niż 350 zł/Mg odpadu zawierającego azbest;
- łącznie nie więcej niż 600 zł/Mg odpadu zawierającego azbest - jeżeli na zadanie składają się: zbieranie, transport i unieszkodliwienie odpadu, w tym ze środków NFOŚiGW nie więcej niż 300 zł/Mg odpadu zawierającego azbest.
- udział środków udostępnionych w formie dotacji przez NFOŚiGW może wynosić do 50 % kwoty dofinansowania.

WFOŚiGW udzielając dofinansowania uwzględnia:

- Efektywność kosztową oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest,
- Wskaźnik dochodów podatkowych Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca, publikowany przez Ministerstwo Finansów – G.

**Tabela 7 Sposób określenia maksymalnej kwoty dofinansowania:**

	wskaźnik $G \leq 1500$ zł/M	$1500$ zł/M < wskaźnik $G \leq 2000$ zł/ M	wskaźnik $G > 2000$ zł/M
<b>dla demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest – dla I stopnia pilności</b>	do <b>100%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>1200 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>800 zł</b> ) /Mg odpadów	do <b>70%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>840 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>560 zł</b> ) /Mg odpadów	do <b>40%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>480 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>320 zł</b> ) /Mg odpadów
<b>dla demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest – dla II i III stopnia pilności</b>	do <b>90%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>1.080 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>720 zł</b> ) /Mg odpadów	do <b>63%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>756 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>504 zł</b> ) /Mg	do <b>36%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>432 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>288 zł</b> ) /Mg odpadów
<b>dla zbierania, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest</b>	do <b>100%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>900 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>600 zł</b> ) /Mg odpadów	do <b>70%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>630 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>420 zł</b> ) /Mg odpadów	do <b>40%</b> kosztów kwalifikowanych, lecz nie więcej niż <b>360 zł</b> (w tym w formie dotacji nie więcej niż <b>240 zł</b> ) /Mg odpadów

Źródło: <https://www.wfosigw.katowice.pl/dofinansowanie-usuwania-azbestu.html> (dostęp 4.02.2020)

### 8.3. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Dofinansowania w formie kredytu na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu udziela również Bank Ochrony Środowiska SA. Przedmiotem kredytowania jest m. in.:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych,
- demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych.

Kredyt przeznaczony jest dla wszystkich osób decydujących się na Eko Inwestycję związaną z likwidacją wyrobów azbestowych z budynków.

Warunki kredytowania:

- dopłata do kredytu w wysokości do 15% kosztów kwalifikowanych,
- okres kredytowania: do 10 lat,
- maksymalna kwota: do 100% kosztów kwalifikowanych,

Aby otrzymać kredyt na Eko Inwestycję należy:

- zweryfikować możliwość kwalifikacji przedsięwzięcia jako Inwestycji Wspomaganej lub wybrać urządzenie z listy LEME dostępnej na stronie internetowej [www.nfosigw.gov.pl](http://www.nfosigw.gov.pl)
- złożyć w Banku Ochrony Środowiska wniosek wraz z wymaganymi załącznikami i innymi dokumentami niezbędnymi do podjęcia decyzji kredytowej i uzyskania dotacji.

#### **8.4. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020**

Wytyczne Programowe w zakresie kwalifikowania wydatków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 zostały zatwierdzone przez Zarząd Województwa Śląskiego w dniu 25.08.2015 r. uchwałą nr 1576/62/V/2015. Zakładają one dofinansowanie na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Celem wyżej wymienionego działania jest zmniejszenie ilości odpadów zagrażających mieszkańcom regionu oraz środowisku. Uzasadnieniem podjętego działania jest potrzeba usprawnienia i przyspieszenia procesu wdrażania prawa UE poprzez wypełnienie zobowiązań unijnych; powyższe działanie ma na celu zaspokajanie potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami w kontekście prawa UE. W RPO dla województwa śląskiego na lata 2014-2020 istnieje możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu:

- **DZIAŁANIE 5.2. GOSPODARKA ODPADAMI**

W ramach punktu 5.2 ujętego w Wytycznych Programowych zawarte są niezbędne do realizacji projektu działania, zgodne z zasadami określonymi w części ogólnej wytycznych programowych. Wydatkiem związanym z realizacją inwestycji jest zastąpienie materiałów azbestowych materiałami nieszkodliwymi, włącznie z demontażem, unieszkodliwieniem oraz związanymi z przywróceniem stanu obiektu przed demontażem pracami przy użyciu materiałów nieszkodliwych, w tym wykonanie niezbędnych prac związanych z konstrukcją dachu, wynikających z dokumentacji technicznej.

**Na 2020 rok został ogłoszony harmonogram naborów wniosków konkursowych na marzec 2020 dla RIT Subregionu Zachodniego obejmującego powiat wodzisławski.**

Beneficjentami działania 5.2. Gospodarka odpadami mogą być:

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (nie wymienione wyżej);
- Porozumienia podmiotów wyżej wymienionych reprezentowane przez lidera;
- Podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego (tzw. projekty hybrydowe)
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- Towarzystwa budownictwa społecznego.<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> Na podstawie Wytycznych Programowych w zakresie kwalifikowania wydatków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

## 9. OKREŚLENIE ZADAŃ DO REALIZACJI NA OKRES PROGRAMOWANIA.

### HARMONOGRAM WDRAŻANIA SYSTEMU

Prawidłowy przebieg usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy miasta Pszów powinien opierać się na następujących elementach:

- o bieżącej aktualizacji Bazy Azbestowej pod kątem usuniętych wyrobów z terenu gminy (raz w roku),
- o aktualizacji inwentaryzacji terenowej (co 6-8 lat),
- o bieżącej informacji dla społeczeństwa o możliwościach uzyskania dofinansowania na usuwanie azbestu (np. komunikat na stronach internetowych Urzędu Miasta i na tablicach ogłoszeń),
- o edukacji społeczeństwa (np. ulotki dla mieszkańców),
- o określeniu warunków dofinansowania usuwania azbestu (Uchwała Rady Miasta, Regulamin, Zarządzenie Burmistrza Miasta Pszów),
- o kontroli przebiegu usuwania azbestu z terenu gminy miasta Pszów (dane te zostaną uzyskane między innymi z aktualizacji inwentaryzacji oraz obliczeń we wskaźnikach)

**Tabela 8 Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032”**

<b>Edukacja mieszkańców</b>	
<p>Rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Miasta, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych.</p>	<p><b>DZIAŁANIA TE BĘDĄ PRZEPROWADZANE DO 2032 ROKU COROCZNIE W MIARĘ POTRZEB</b></p>
<p>Przekazanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, które jest rozporządzeniem zmieniającym do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest Dz.U. 2004 nr 71 poz. 649).</p>	
<b>Aktualizacja bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest</b>	
<p>Aktualizacja Bazy Azbestowej</p>	<p><b>BAZA AZBESTOWA BĘDZIE AKTUALIZOWANA COROCZNIE DO 31 MARCA</b></p>

<b>Oczyszczenie terenów gminnych oraz innych terenów publicznych z odpadów zawierających azbest (problem z uzyskaniem informacji o własności – dzikie wysypiska )</b>	
Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	DZIAŁANIA TE BĘDĄ PRZEPROWADZANE DO 2032 ROKU OKRESOWO W MIARĘ POTRZEB
<b>Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych</b>	
Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu	DZIAŁANIA TE BĘDĄ PRZEPROWADZANE DO 2032 ROKU W OKRESIE LETNIM W ZALEŻNOŚCI OD POSIADANYCH I/LUB POZYSKANYCH ŚRODKÓW FINANSOWYCH
Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków	
Usunięcie odpadów zawierających azbest	
<b>Monitoring realizacji „Programu</b>	
<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Miasta Pszów sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ilości miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji „Programu...” i za dany rok,</li> <li>• ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w danym roku i narastająco,</li> <li>• poniesionych nakładów na realizację Programu w danym roku i narastająco.</li> </ul>	<p style="text-align: center;"><b>COROCZNE SPRAWOZDANIA</b> (sprawozdania mogą być wykonywane wraz z Raportem z realizacji Programu ochrony środowiska)</p>
Aktualizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy miasta Pszów na lata 2020-2032”	W miarę potrzeb i dezaktualizacji Programu

## 10. OKREŚLENIE SPOSOBU MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA „PROGRAMU...”

Niniejszy „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032” wpisuje się w „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032”, którego zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator KPUA,
- Wojewódzkim – wojewoda, samorząd województwa,
- Lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Należy zaznaczyć, że gminny „Program...” powinien być realizowany przez istniejące struktury samorządu gminnego i nie powinien powodować tworzenia nowych stanowisk w administracji.

Nieodzownym elementem wspierającym założenia „Programu...” jest także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytutami naukowymi oraz mediami.

Według „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” do zadań szczebla lokalnego (samorządu gminnego) należy:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami (aktualnie nie ma obowiązku opracowywania planów gospodarki odpadami na szczeblu gminnym, w związku z tym tematyka azbestu zostanie uwzględniona w Programie Ochrony Środowiska,
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez wyroby z azbestem,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”.

Niezbędnym elementem zarządzania „Programem...” jest jego systematyczne monitorowanie. W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Pszów w kolejnych latach realizacji „Programu...” tj.:

- ilości zutilizowanych w danym roku odpadów zawierających azbest,
- ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji.

Raz na 2 lata w ramach raportowania Programu Ochrony Środowiska przedstawiany będzie Radzie Miasta Pszów raport przedstawiający wyniki realizacji „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Pszów na lata 2020-2032”.

Raport z realizacji „Programu...” winien być wykonany przy uwzględnieniu podanych w tabeli poniżej wskaźników monitorowania:

**Tabela 9 Wskaźniki monitoringu „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032”**

Wskaźnik monitoringu	Jednostka miary	Działania zrealizowane do końca 2019 roku Stan na luty 2020
Aktualna powierzchnia wyrobów zawierających azbest	m <sup>2</sup>	18.820 fizyczne - 18.711 prawne - 1 636,5
Aktualna waga wyrobów zawierających azbest	Mg	282,294 fizyczne - 280,658 prawne - 161,63
Masa usuniętych wyrobów azbestowych	Mg	15,165
Procentowy udział ilości wyrobów azbestowych usuniętych w stosunku do ilości zinwentaryzowanej	%	0
Ilość obiektów, z których usunięto wyroby azbestowe	szt.	8
Ilość kampanii edukacyjno-informacyjnych	szt.	1

obliczenia w tabeli dokonano na podstawie danych zamieszczonych w Bazie Azbestowej oraz danych inwentaryzacyjnych

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2019-2032 przyjętym uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2010 roku” z terenu gminy Pszów do końca 2018 powinno się usunąć około 50% wyrobów pierwotnie zinwentaryzowanych.

Zgodnie z Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 przyjętym uchwałą nr 1258/49/IV/2011 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 19 maja 2011 roku do końca 2018 roku z terenu gminy powinno się usunąć 34% wyrobów zawierających azbest.

Zakładając pierwotną ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy na poziomie 295,823 Mg, do końca 2019 roku usunięto 15,165 Mg to oznacza, że z terenu gminy Pszów usunięto około 5,12% wyrobów.

#### **GMINA PSZÓW NIE OSIĄGNEŁA WYMAGANEGO POZIOMU**

Zakłada się, że przyjęcie niniejszego „*Programu...*” w zakresie pomocy mieszkańcom gminy Pszów w postaci dofinansowania odbioru, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest spowoduje zwiększenie intensywności usuwania azbestu w pierwszym okresie obowiązywania „*Programu...*”. Wynikiem realizacji zadań zapisanych w niniejszym „*Programie...*” będzie stopniowe zmniejszanie się ilości rocznie usuwanego azbestu w latach następnych oraz stopniowego zmniejszenia się ilości wyrobów zawierających azbest do usunięcia z terenu gminy.



## 11. ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANEGO SYSTEMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA ŚRODOWISKO

Moment usuwania wyrobów zawierających azbest polegający na łamaniu, cięciu i kruszeniu płyt to największe narażenie zdrowia ludzkiego na pył azbestowy. W przeszłości (a także nadal) wiele prac związanych z usuwaniem (zabezpieczaniem) elementów zawierających azbest wykonywanych było systemem gospodarczym bez przestrzegania jakichkolwiek norm w tym zakresie, a usunięte wyroby azbestowe – odpady niebezpieczne deponowane były w miejscach niedozwolonych (np. w lasach, na polach, itp.). Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych stanowi jeden z podstawowych celów „Programu...”. Zakłada się, że w trakcie realizacji „Programu...” demontaż wyrobów azbestowych prowadzić będą jedynie firmy spełniające odpowiednie wymogi formalno-prawne, dysponujące wymaganym sprzętem i przeszkoloną załogą.

Zgodnie z dotychczasowymi doświadczeniami prawidłowo wykonywane prace z usuwaniem azbestu (nawilgacanie wyrobów, odpowiednie opakowanie, oczyszczenie terenu prac z resztek azbestu, itp.) nie wiążą się z nadmierną emisją włókien azbestu. Należy, więc sądzić, że realizacja „Programu...”, w tym właściwy sposób wykonywania prac nie wpłynie negatywnie na stan środowiska, ograniczając uwalnianie włókien azbestu do otoczenia z racji użytkowania wyrobów już zdegradowanych, a także w sposób istotny zapobiegnie niewłaściwemu sposobowi pozbywania się odpadów azbestowych.

### Usuwanie azbestu, a miejsca lęgowe ptaków i nietoperzy

Przy pracach związanych remontami należy również uwzględnić przepisy Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614) oraz rozporządzenia wykonawcze do w/w Ustawy.

Ze względu na potencjalne występowanie w załomach dachów pokrytych powłokami zawierającymi azbest gatunków objętych ochroną (w tym głównie ptaki i nietoperze), przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest w budynkach (pokrycia dachowe i elewacje) należy, zgodnie z wytycznymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadzić oględziny (najlepiej z udziałem ornitologa), w celu potwierdzenia zasiedlenia obiektów objętych planowanymi pracami przez gatunki podlegające ochronie. Jeśli w obiekcie nie znajdują się siedliska gatunków chronionych, ornitolog znający problematykę zasiedlania budynków przez ptaki, ustali to w czasie pierwszych oględzin terenowych, co rozwiąże problem.

W przypadku stwierdzenia obecności gatunków chronionych (siedlisk tych gatunków) w obiektach w których planowane jest przeprowadzenie robót mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest, przed przystąpieniem do wykonywania robót należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o wydanie zezwolenia w trybie art. 56 ust 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2016 poz. 1614) na odstąpienie od zakazu, o którym mowa w art. 52 ust 1 pkt 7, tj. o zezwolenie na zniszczenie siedlisk i ostoi ptaków. Opinię/ekspertyzę z przeprowadzonych oględzin, o których mowa była w powyższym akapicie, należy dołączyć do zgłoszenia do RDOŚ.

Inwestor/firma wykonująca prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynku, w którym mogą znajdować się siedliska ptaków chronionych powinien zgłosić zamiar podjęcia takich prac do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach. Ze względu na słabą znajomość biologii ptaków przez inwestorów i firmy wykonujące remonty, zaleca się obligatoryjnie zgłaszać do RDOŚ zamiar podjęcia remontu każdego obiektu, po wcześniejszym uzyskaniu ekspertyzy ornitologicznej. Pozwoli to uniknąć wstrzymania prac remontowych w sytuacji, gdy okaże się, że w obiekcie znajdują się siedliska chronionych gatunków ptaków.

Najbardziej optymalna jest sytuacja gdy inwestor/firma remontująca zgłasza potrzebę ustalenia czy budynek jest zasiedlony przez chronione gatunki ptaków, rok przed planowanym remontem w okresie kwiecień - czerwiec. Pozwala to na szybkie ustalenie stanu faktycznego, a w razie stwierdzenia występowania siedlisk ptaków ustalenie z wyprzedzeniem, jakie działania należy podjąć i w jakim czasie byłoby możliwe sprawne zaplanowanie i przeprowadzenie prac związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest (pokrycia dachowe bądź elewacje). Ekspertyza ornitologiczna powinna objąć dwie części. Pierwszą jest wykonanie inwentaryzacji obiektu pod kątem występowania potencjalnych siedlisk i miejsc niebezpiecznych dla ptaków, a także stwierdzenie miejsc zajętych przez ptaki, określenie gatunków i ich liczebności. Drugą częścią jest zaproponowanie możliwych rozwiązań pod kątem zachowania siedlisk, kompensacji oraz terminarza wykonania tych prac w powiązaniu z harmonogramem i technikami wykonania prac związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest z obiektu. Końcowym etapem jest wystąpienie do RDOŚ w Katowicach z wnioskiem o

wydanie zezwolenie na zniszczenie siedlisk i ostoj ptaków w związku z planowanymi pracami mającymi na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektu budowlanego.

## 12. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE „PROGRAMU...”

---

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020-2032” będzie realizowany przez Burmistrza Miasta Pszów i finansowana ze środków własnych mieszkańców, oraz ze środków Miasta Pszów oraz z innych dostępnych zewnętrznych środków (opisanych w rozdziale 8).

Decyzja dotycząca sposobu i źródeł finansowania będzie zależała od możliwości finansowych Gminy Miasta Pszów, a także od dostępnych źródeł finansowych w danym roku.

Dofinansowaniu może podlegać koszt demontażu wyrobów zawierających azbest z obiektów kubaturowych, koszt załadunku na terenie nieruchomości, transport i koszt składowania odpadów zawierających azbest, a w sytuacji finansowania ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Działania 5.2. także zastępowanie usuniętych powłok azbestowych pokryciami bezazbestowymi.

Zasady Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach umożliwiają dofinansowanie kosztów demontażu, pakowania, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Szczegółowe zasady finansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z nieruchomości należących do osób fizycznych określane będą aktualizowanym okresowo Regulaminem.

### 13. STRESZCZENIE W JEZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejszy „*Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy miasta Pszów na lata 2020-2032*” zwany dalej „*Program*” zawiera podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, oddziaływania na ludzi i środowisko, a także ilości zewidencjonowanych na terenie gminy miasta Pszów.

Przy opracowaniu „*Programu...*” jako dane wyjściowe potraktowano dane z inwentaryzacji terenowej przeprowadzonej w okresie styczeń - luty 2020 roku, a także danych pochodzących od osób prawnych działających na obszarze gminy miasta.

W niniejszym opracowaniu ustalono harmonogram realizacji zaplanowanych działań w oparciu o informacje pozyskane i przekazane przez mieszkańców w czasie inwentaryzacji, szacując koszty usuwania wyrobów zawierających azbest.

W ramach „*Programu...*” podjęto także próbę oszacowania całkowitych kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest wraz z kosztami nowych pokryć dachowych oraz elewacyjnych.

Realizacja „*Programu...*” przyniesie korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne polegające na minimalizacji emisji włókien azbestu, podniesieniu jakości życia mieszkańców, jak również poprawie wyglądu zewnętrznych obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

*Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy miasta Pszów na lata 2020-2032*” jest pierwszym dokumentem tego rodzaju opracowanym dla terenu gminy miasta.

Niniejsze opracowanie nawiązuje do „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” przyjętego uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2010 roku.

Celem „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” jest:

- *usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,*
- *minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,*
- *likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.*

Zgodnie z danymi terenowymi na terenie gminy Pszów istnieje 150 posesji należących do osób fizycznych, na których zlokalizowanych jest 228 miejsc występowania wyrobów zawierających azbest (218 obiektów oraz 10 lokalizacji wyrobów zawierających azbest zeskładowany) o łącznej powierzchni 18.710,5 m<sup>2</sup> (tj. 280,65 Mg).

Analizując pokrycia budynków prywatnych zawierające azbest na terenie gminy Pszów obliczono, iż:

- 96,65% stanowią pokrycia dachów budynków,
- 0,58% stanowią elewacje budynków,
- 0,9% stanowią wyroby zdemontowane i zeskładowane.
- 1,87% stanowią pokrycia budynków innych takich jak wychodki, przykrycia materiałów budowlanych i inne.

Na terenie należącym do osób prawnych wykorzystywanych jest 109,1 m<sup>2</sup> - tj. 1.636,5 kg.

W sumie na obszarze gminy miejskiej Pszów na terenie osób fizycznych i osób prawnych zewidencjonowano:

- 234 obiekty zawierające pokrycia azbestowe, na których zabudowanych jest
- 18 820 m<sup>2</sup> wyrobów zawierających azbest,
- 282 294 Mg wyrobów azbestowych.

z czego:

- 280,658 Mg wyrobów zawierających azbest u osób fizycznych, co stanowi 99,42%,
- 1,63 Mg na posesjach będących we władaniu osób prawnych, co stanowi 0,57% wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miasta Pszów.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu miasta Pszów:

- koszt usunięcia zamontowanych na budynkach wyrobów azbestowych będących własnością osób fizycznych zlokalizowanych na terenie miasta Pszowa – 278,135 Mg można oszacować na 225.508 zł brutto,
- koszt usunięcia zdemontowanych wyrobów azbestowych będących własnością osób fizycznych zlokalizowanych na terenie miasta Pszowa – 2,52 Mg można oszacować na 1.513 zł brutto.

Powyższe kwoty są jedynie wstępnym szacunkiem. Kwoty te nie uwzględniają dodatkowych kosztów, jakie musi ponieść właściciel posesji w związku z usuwaniem azbestu (nowe pokrycie dachowe, nowa elewacja – zakup materiałów, robocizna).

Zaleca się, aby usuwanie wyrobów azbestowych (dachy, ściany budynków) było połączone z termomodernizacją obiektów – jeżeli są to budynki mieszkalne.

Zależnie od jakości nowego pokrycia dachowego koszt bezazbestowych pokryć dachowych to koszt około 1,7 do 2,1 mln złotych dla budynków mieszkalnych oraz od 1,6 do 1,9 mln złotych dla budynków gospodarczych oraz elewacyjnych to koszt 0,2 mln zł.

Do tych kwot należy dodać koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych oszacowane sumarycznie na 0,22 mln złotych.

Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych stanowi jeden z podstawowych celów „**Programu...**”. Zakłada się, że w trakcie realizacji „**Programu...**” demontaż wyrobów azbestowych prowadzić będą jedynie firmy spełniające odpowiednie wymogi formalno-prawne, dysponujące wymaganym sprzętem i przeszkoloną załogą.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest do 2032 roku finansowane będzie:

- ze środków Gminy Miasta Pszów - z budżetu własnego,
- ze środków własnych mieszkańców,
- ze środków własnych osób prawnych,
- ze środków zewnętrznych takich jak np.: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego, Bank Ochrony Środowiska,

Szczegółowe zasady usuwania azbestu z terenu Gminy Miasta Pszów są określane aktualizowanym w razie potrzeb Regulaminem.

## 14. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Prawidłowy przebieg usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy miasta Pszów powinien opierać się na następujących elementach:

1. corocznej - do 30 marca każdego roku - aktualizacji Bazy Azbestowej pod kątem usuniętych wyrobów z terenu gminy,
2. aktualizacji inwentaryzacji terenowej przyjmuje się, że aktualizacja powinna być wykonywana w miarę potrzeb co około 6-8 lat,
3. okresowej informacji dla społeczeństwa o obowiązku pozbywania się wyrobów zawierających azbest i zastępowaniu ich wyrobami bezazbestowymi, a także o możliwościach uzyskania dofinansowania na usuwanie azbestu (np. komunikat na stronach internetowych Urzędu Miasta i na tablicach ogłoszeń),
4. edukacji społeczeństwa (np. ulotki dla mieszkańców o szkodliwości azbestu i o obowiązkach wynikających z posiadania powłok azbestowych na budynkach),
5. określeniu jasnych, i zrozumiałych warunków dofinansowania usuwania azbestu (Uchwała Rady Miasta, Regulamin lub Zarządzenie Burmistrza),
6. kontroli bezpiecznego przebiegu usuwania azbestu z terenu gminy miasta (dane te zostaną uzyskane między innymi z aktualizacji inwentaryzacji).

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2019-2032 przyjętym uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2010 roku” z terenu gminy Pszów do końca 2018 powinno się usunąć około 50% wyrobów pierwotnie zinwentaryzowanych.

Zgodnie z Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 przyjętym uchwałą nr 1258/49/IV/2011 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 19 maja 2011 roku do końca 2018 roku z terenu gminy powinno się usunąć 34% wyrobów zawierających azbest.

Zakładając pierwotną ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy na poziomie 295,823 Mg, do końca 2019 roku usunięto 15,165 Mg to oznacza, że z terenu gminy Pszów usunięto około 5,12% wyrobów.

### **GMINA PSZÓW NIE OSIĄGNĘŁA WYMAGANEGO POZIOMU**

Według dalszych założeń:

- Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 gmina Pszów do 2022 roku powinna usunąć 50% azbestu,
- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2019-2032 gmina Pszów do 2022 roku powinna usunąć 63% azbestu.

## **Załącznik nr 1. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest**

Ministerstwo Gospodarki w ramach realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” proponuje stosowanie się do procedur dotyczących postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, które pozwalają na ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko podczas użytkowania i demontażu wyrobów zawierających azbest, a także transportu odpadów azbestowych.

**GRUPA I.** Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1 - Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2 - Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

**GRUPA II.** Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3 - Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4 - Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

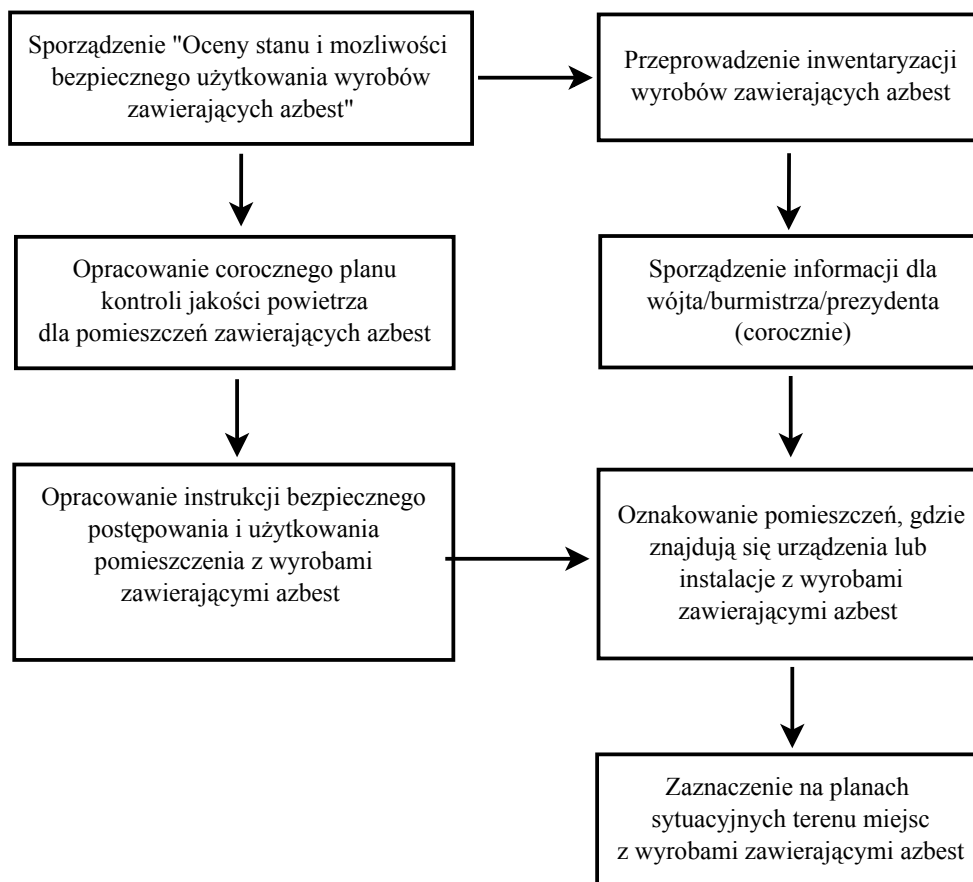
**GRUPA III.** Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5 - Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

**GRUPA IV.** Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

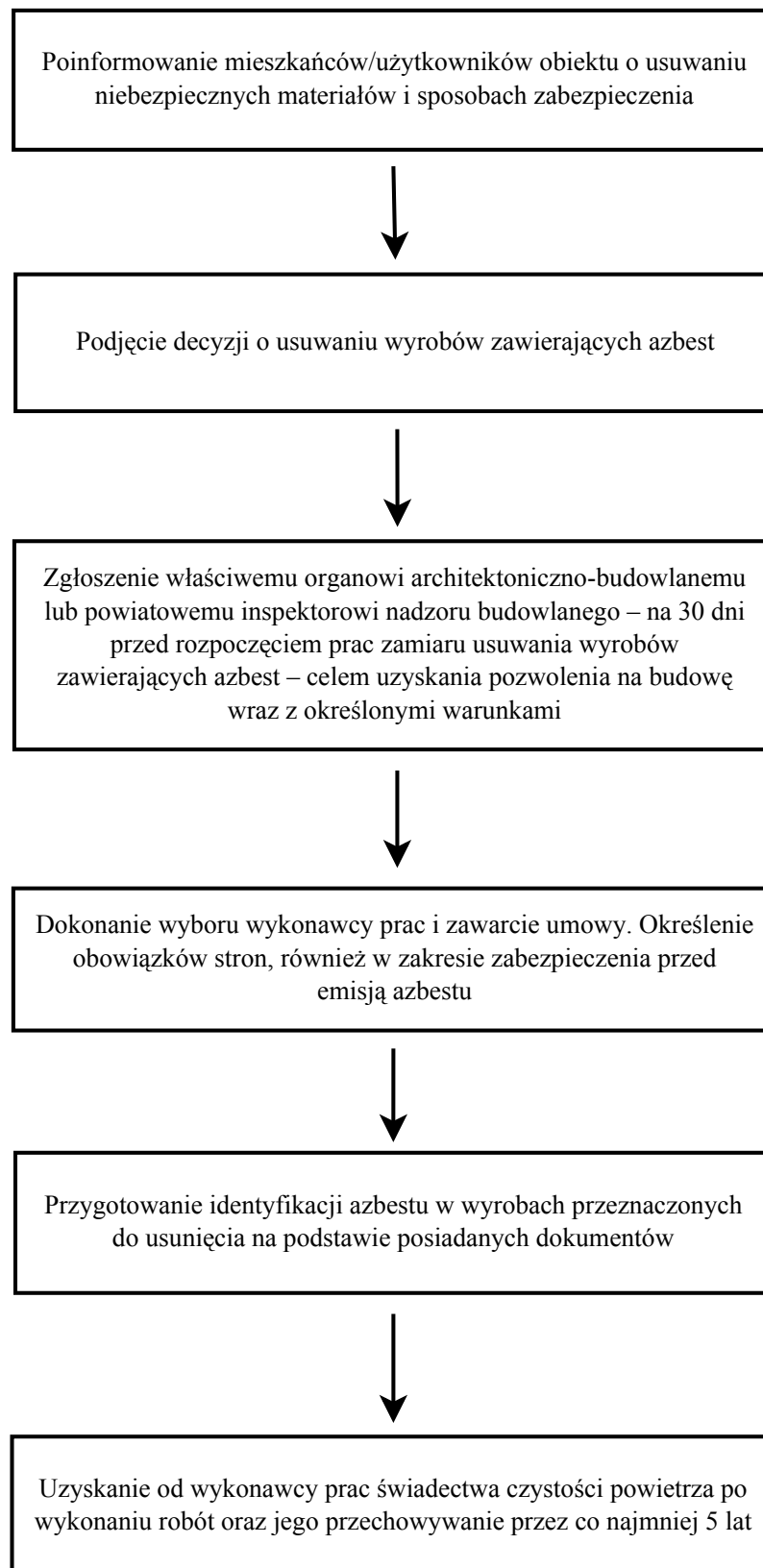
Procedura 6 - Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

**PROCEDURA 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest**

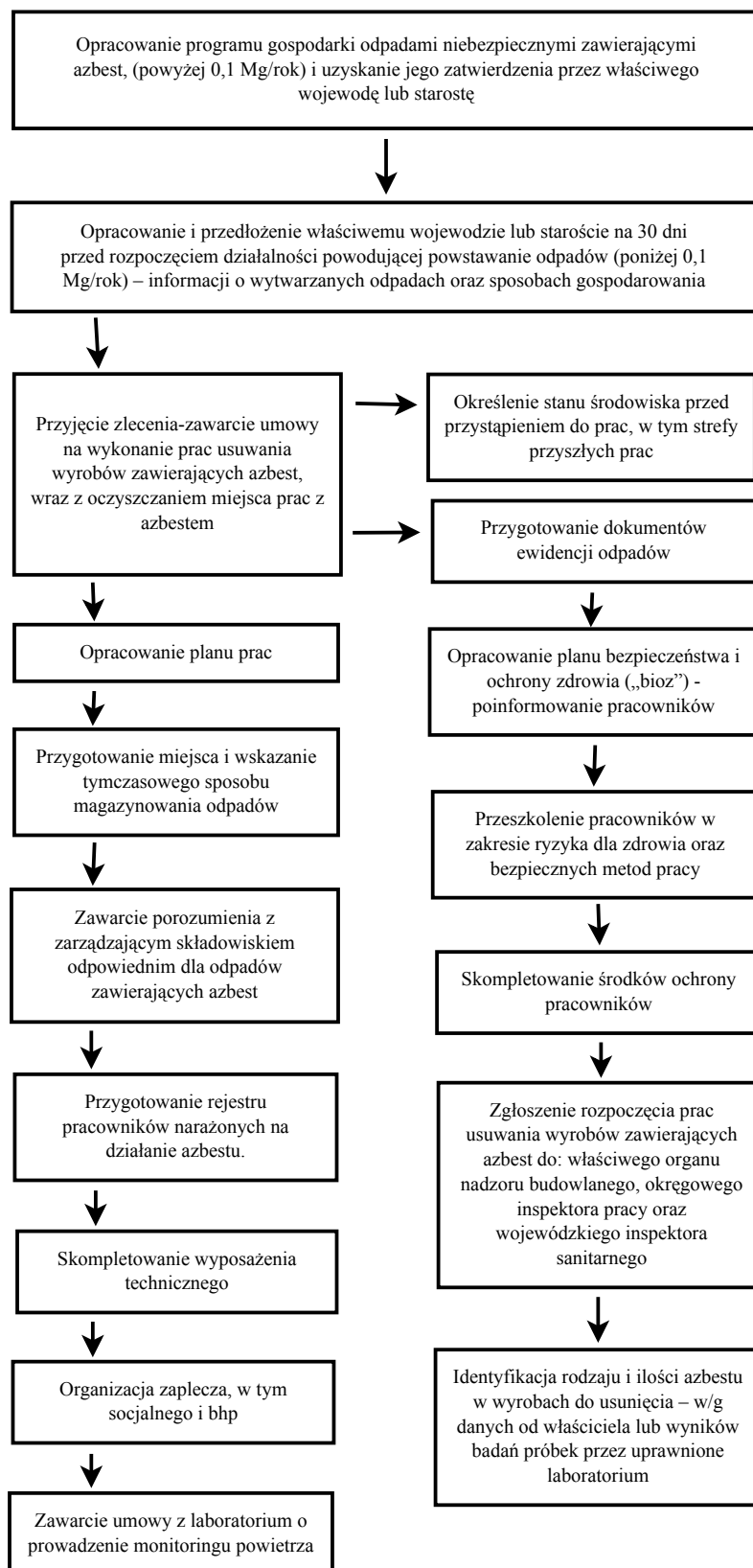




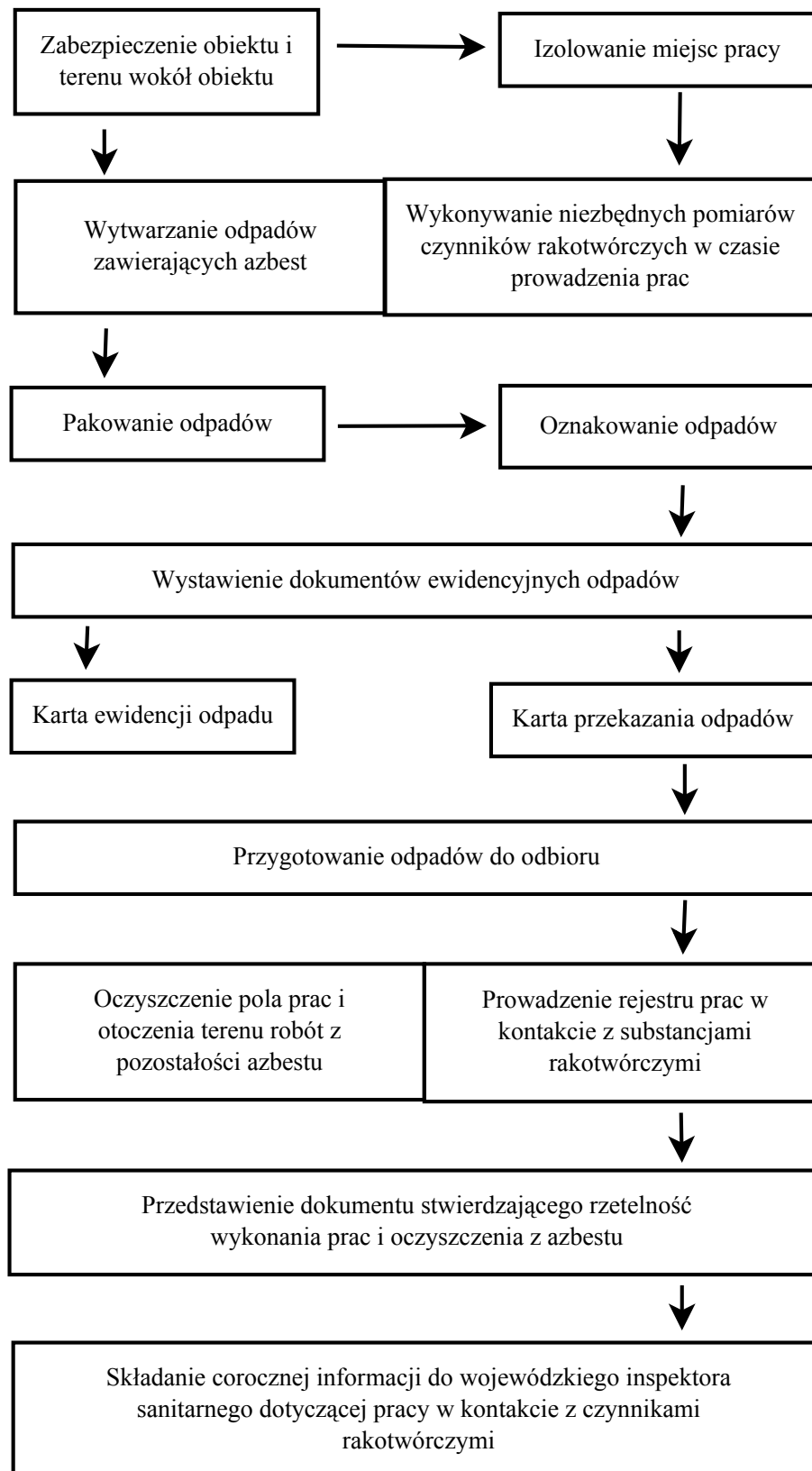
## PROCEDURA 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów



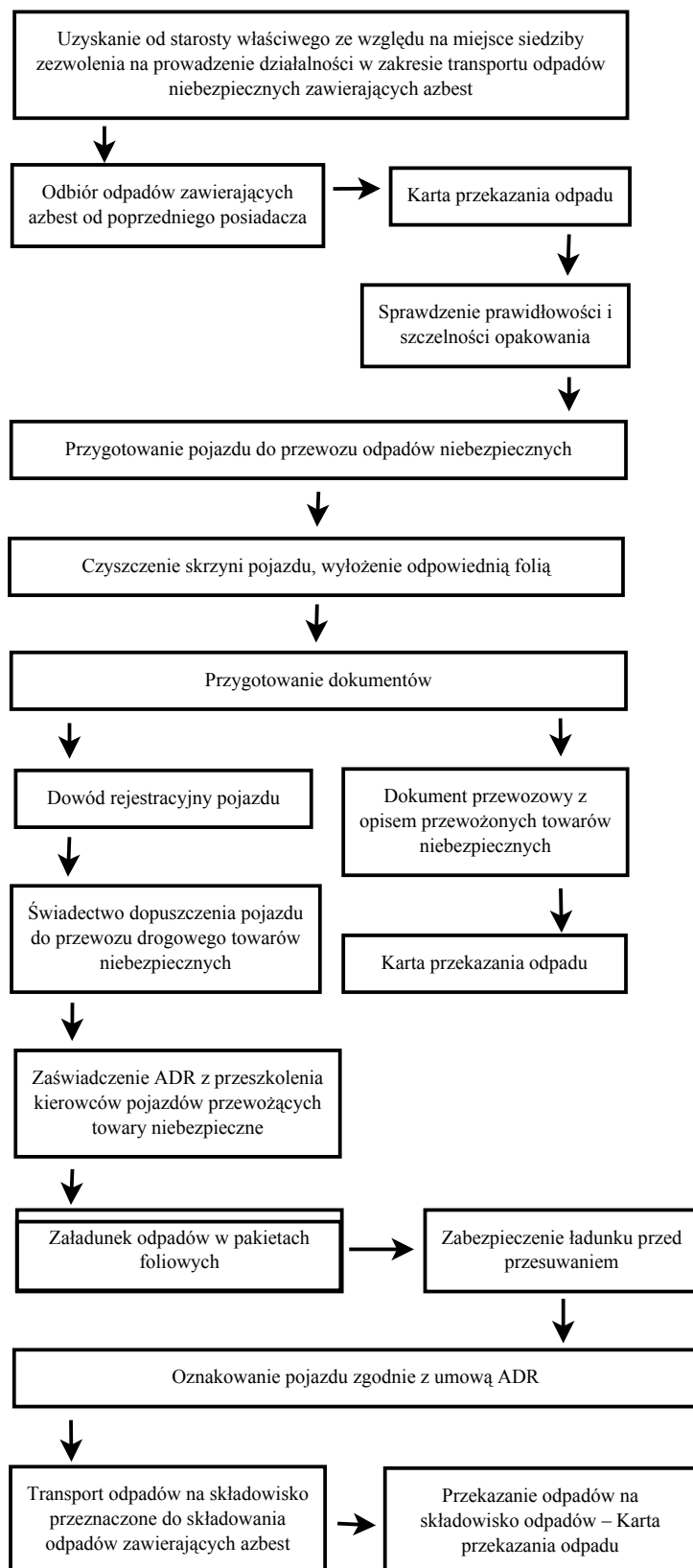
## PROCEDURA 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest



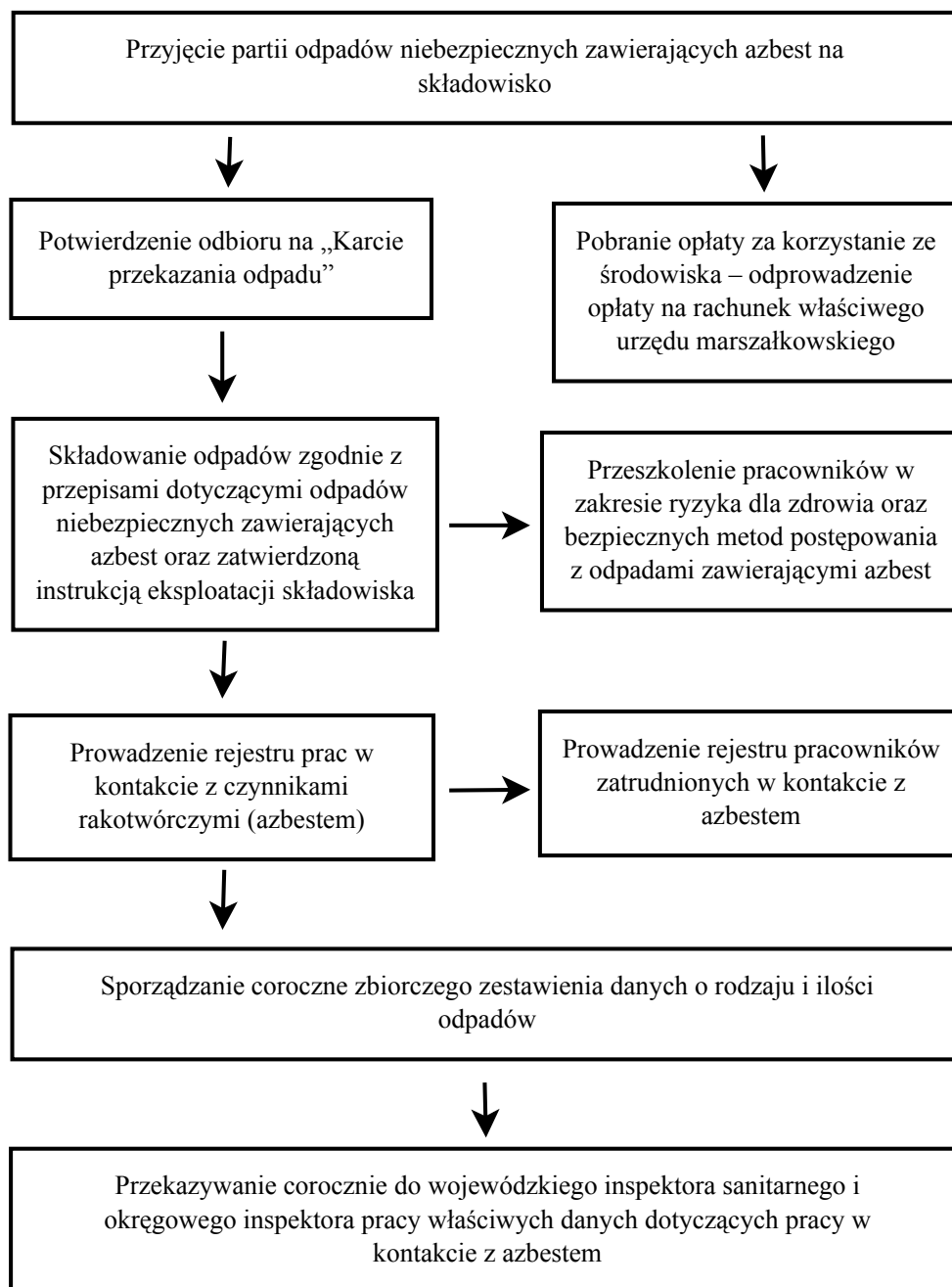
**PROCEDURA 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji**



## PROCEDURA 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest



**PROCEDURA 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest**



**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST**  
**Załącznik do inwentaryzacji wyrobów azbestowych znajdujących się**  
**na obszarze Gminy Miasta Pszów- styczeń-luty 2020**

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres:

miejsowość	ulica	nr budynku	nr działki	obręb

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest- (właściciel) imię, nazwisko i adres zamieszkania

.....  
 .....  
**telefon kontaktowy (Właściciel/Zarządca/Użytkownik) .....**

3. Rodzaj zabudowy:

budynek mieszkalny	
budynek gospodarczy	
budynek mieszkalno-gospodarczy	
Inny (podać jaki)	

4. Charakterystyka wyrobu:

rodzaj wyrobu zawierającego azbest	ilość			Stopień pilności	Planowany termin usunięcia
	powierzchnia (m <sup>2</sup> )	masa (kg)	objętość (m <sup>3</sup> )		
plyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie					
plyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie					
INNE (podać jakie)					

5. Określenie stopnia pilności

Grupa/nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
<b>I</b>	<b>Sposób zastosowania azbestu</b>		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	

3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m <sup>3</sup> )	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
<b>II</b>	<b>Struktura powierzchni wyrobu z azbestem</b>		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
<b>III</b>	<b>Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem</b>		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
<b>IV</b>	<b>Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych</b>		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
<b>V</b>	<b>Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej</b>		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
<b>SUMA PUNKTÓW OCENY</b>			
<b>STOPIEŃ PILNOŚCI</b>			

**UWAGA:** W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

**Stopień pilności I: od 120 punktów** wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

**Stopień pilności II: od 95 do 115 punktów** wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

**Stopień pilności III: do 90 punktów** wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

6. Inne istotne informacje.....

.....

.....  
Oceniający (nazwisko i imię)

.....  
Właściciel/Zarządca/Użytkownik (podpis)

Załącznik nr 3 Zbiornic zestawienie wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej na terenie Gminy Pszów

LEGENDA:	Rodzaj zabudowy:	Rodzaj wyrobu:
	1 – mieszkalna	1 – wyroby azbestowo cementowe płaskie
	2 – gospodarcza	2 – wyroby azbestowo cementowe faliste
	5 – wyroby inne	
	7 – wyroby luzem	

L.P.	Miejscowość	Ulica	Numer domu	Numer działki ewidencyjnej	Nazwisko/nazwa	Nazwa obiektu	Rodzaj zabudowy	Rok planowanego unieszkodliwienia	Rodzaj wyrobu	Ilość wyrobu w m2	Ilość pozostała do unieszkodliwienia w kg	Stopień pilności
1	Pszów	Adolfa Dygasińskiego ul.	3	736/58	Z.J.	elewacja	2	2032	1	40	600	3
2	Pszów	Adolfa Dygasińskiego ul.	19	563/58	R.S.	komórka	2	2032	2	22	330	3
3	Pszów	Armii Krajowej ul.	8	507/239	S.B.		2	2032	1	100	1500	3
4	Pszów	Armii Krajowej ul.	10	511/239	B.M.		1	2032	1	210	3150	3
5	Pszów	Armii Krajowej ul.	53	828/21	B.C.	luzem	7	2032	2	15	225	3
6	Pszów	Armii Krajowej ul.	53	828/21	B.C.	wiąta nr 3	2	2032	2	63	945	3
7	Pszów	Armii Krajowej ul.	53	828/21	B.C.	wiąta nr 2	2	2032	2	29,2	438	3
8	Pszów	Armii Krajowej ul.	53	828/21	B.C.	wiąta nr 1	2	2032	2	58,4	876	3
9	Pszów	Armii Krajowej ul.	53	828/21	B.C.	szopa	2	2032	2	92,4	1386	3
10	Pszów	Armii Krajowej ul.	64	605/34	K.S.	przybudówka	5	2032	2	64	960	3
11	Pszów	Armii Krajowej ul.	83	490/21	A.B.	kojec dla psa	5	2032	2	6	90	3
12	Pszów	Armii Krajowej ul.	97	498/68	F.K.		2	2032	2	50	750	3
13	Pszów	Armii Krajowej ul.	101	499/68	A.S.M.		1	2032	1	90	1350	3
14	Pszów	Armii Krajowej ul.	144	363/98	K.R.	pustostan	1	2032	1	95	1425	3
15	Pszów	Armii Krajowej ul.	154	781/101	Z.P.		2	2032	1	90	1350	3
16	Pszów	Astronautów ul.	18	2196/236	I.G.	komórka	2	2032	2	26	390	3
17	Pszów	Bohaterów Westerplatte ul.	32 c	1801/33	G.P.	pustostan	1	2032	1	120	1800	3
18	Pszów	Cisowa ul.	9	929/46	M.N.		2	2032	2	61,6	924	3
19	Pszów	Cisowa ul.	9	929/46	M.N.	garaż	2	2032	2	11,2	168	3
20	Pszów	Cisowa ul.	9	929/46	M.N.	kurnik	2	2032	2	9,6	144	3
21	Pszów	Cisowa ul.	22	481/47	B.U.	wiąta	2	2022	2	10	150	3
22	Pszów	Cisowa ul.	38	673/47	Z.O.		2	2032	2	56,7	850,5	3
23	Pszów	Cisowa ul.	42	674/47	I.S.	stodoła	2	2032	2	123	1845	3
24	Pszów	Dolna ul.	2	1198/150	D.G.B.	Garaż x 2	2	2032	1	50	750	2
25	Pszów	Dolna ul.	23	687/126	S.D.		2	2032	2	56	840	3
26	Pszów	Dolna ul.	23	687/126	S.D.	wiąta	2	2032	2	28	420	3
27	Pszów	Dolna ul.	39	1386/88	S.K.	elewacja	2	2032	1	68	1020	3
28	Pszów	Dolna ul.	37c	823/104	G.T.		1	2032	2	90	1350	3
29	Pszów	Dożynkowa ul.	27	787/41	S.B.	przybudówka	5	2032	2	70	1050	3
30	Pszów	Dożynkowa ul.	27	787/41	S.B.		1	2032	1	100	1500	3



31	Pszów	Dworska ul.	51	226/66	B.B.		1	2032	2	118	1770	3
32	Pszów	Dworska ul.	51	226/66	B.B.	kurnik	2	2032	2	67,2	1008	3
33	Pszów	Dworska ul.	51	226/66	B.B.	hala nr 2	2	2032	2	672	10080	3
34	Pszów	Dworska ul.	51	226/66	B.B.	przybudówka do hali nr 1	2	2032	2	28	420	3
35	Pszów	Dworska ul.	51	226/66	B.B.	hala nr 1	2	2032	2	515	7725	3
36	Pszów	Dworska ul.	95	16	Państwo K.	dach	2	2022	2	20	300	3
37	Pszów	Dworska ul.	121a	201/26	A.K.	dach falisty	2	2022	1	60	900	3
38	Pszów	Dworska ul.	121a	201/26	A.K.		1	2032	2	240	3600	3
39	Pszów	Dworska ul.	14c	1571/148	E.B.		1	2032	1	140	2100	3
40	Pszów	gen. Stefana Grota-Roweckiego ul.	5	1535/159	S.D.		1	2032	1	110	1650	3
41	Pszów	gen. Stefana Grota-Roweckiego ul.	5	1535/159	S.D.	szopka	2	2032	2	11,2	168	3
42	Pszów	gen. Stefana Grota-Roweckiego ul.	28	623/28	B.S.	luzem	7	2032	2	50	750	3
43	Pszów	gen. Stefana Grota-Roweckiego ul.	28	623/28	B.S.		2	2032	1	50	750	3
44	Pszów	Gospodarcza ul.	4	1649/71	G.G.		1	2032	2	168	2520	3
45	Pszów	Heleny Marusarzówny ul.	84	2434/135	Z.S.		2	2032	2	24	360	3
46	Pszów	Heleny Marusarzówny ul.	84a	902/135	B.K.		1	2032	1	90	1350	3
47	Pszów	Henryka Rodakowskiego ul.	23	1781/154	W.G.		1	2032	2	44,8	672	3
48	Pszów	Hugo Kołtąja ul.	47a	1034/427	J.O.	garaż	2	2020	2	30	450	3
49	Pszów	Hugo Kołtąja ul.	47e	1040/427	H.K.		2	2032	2	58	870	3
50	Pszów	Hugo Kołtąja ul.	47e	1040/427	H.K.	luzem	7	2032	2	6	90	3
51	Pszów	Hugo Kołtąja ul.	47g	1629/433	P.G.	pustostan	1	2032	2	120	1800	3
52	Pszów	Ignacego Łukasiewicza ul.	15	1920/70	A.B.		1	2032	1	140	2100	3
53	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	45	1552/181	E.K.		1	2032	1	130	1950	3
54	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	49	1143/194	K.G.		1	2032	1	130	1950	3
55	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	51	1145/194	Z.P.		1	2032	1	130	1950	3
56	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	51	1145/194	Z.P.	luzem	7	2032	1	3	45	3
57	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	81	945/341	E.J.	WC	5	2032	2	1,5	22,5	3
58	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	81	945/341	E.J.		2	2032	2	28	420	3
59	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	81	945/341	E.J.	komórka kurnik	2	2032	2	33,6	504	3
60	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	111	1196/123	S.B.		2	2032	2	63	945	3
61	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	169	629/384	G.M.	garaż	2	2032	2	49	735	3
62	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	169	629/384	G.M.	szopa	2	2032	2	16	240	3
63	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	169	629/384	G.M.	chlewik	2	2032	2	44,8	672	3
64	Pszów	Ignacego Paderewskiego ul.	25d 25d1 25c	1640/220	J.Ł. T.N.		1	2032	1	230	3450	3
65	Pszów	Jana Długosza ul.	2	1477/225	W.Z.		1	2032	1	160	2400	3
66	Pszów	Jana Długosza ul.	2	1477/225	W.Z.	komórka	2	2032	2	4	60	3
67	Pszów	Jana Długosza ul.	25	1034/256	P.J. A.J.	szopka	2	2032	2	10	150	3
68	Pszów	Jana Długosza ul.	49	2018/272	A.S. P.S.	pustostan	1	2032	1	20	300	3
69	Pszów	Janusza Kusocińskiego ul.	37	314/62	A.P.		1	2032	2	145	2175	3
70	Pszów	Jaskółcza ul.	26	369/61	M.K.	ganek	5	2032	2	4	60	3
71	Pszów	Jaskółcza ul.	26	369/61	M.K.	przybudówka - piwnica	5	2032	2	56	840	3
72	Pszów	Jaskółcza ul.	26	369/61	M.K.		1	2032	1	90	1350	3
73	Pszów	Jaskółcza ul.	26	369/61	M.K.	szopka	2	2032	2	24	360	3
74	Pszów	Józefa Ignacego Kraszewskiego ul.	11	144/66	R.B.	pustostan	1	2032	2	140	2100	3
75	Pszów	Karola Miarki ul.	6	2143/216	M.T.		1	2032	1	150	2250	3
76	Pszów	Karola Miarki ul.	105	2151/5	H.P.	komórka	2	2032	2	28	420	3
77	Pszów	Karola Miarki ul.	141	915/46	R.Z.		2	2032	2	33	495	3

78	Pszów	Karola Miarki ul.	146	493/26	A.M.	stodoła	2	2032	2	250	3750	3
79	Pszów	Karola Miarki ul.	146	493/26	A.M.	przbudówka do stodoły /garaż/	2	2032	2	23	345	3
80	Pszów	Karola Miarki ul.	146	493/26	A.P.J.M.	altana	5	2032	2	35	525	3
81	Pszów	Karola Miarki ul.	147	761/60	S.W.M.	ganek	5	2032	2	4	60	3
82	Pszów	Karola Miarki ul.	147	761/60	S.W.M.		1	2032	2	84	1260	3
83	Pszów	Karola Miarki ul.	148	1198/27	S.M.	kurnik	2	2032	2	22	330	3
84	Pszów	Karola Miarki ul.	164	799/45	J.J.		1	2032	2	120	1800	3
85	Pszów	Karola Miarki ul.	164	799/45	J.J.	drewutnia	2	2032	2	4	60	3
86	Pszów	Karola Miarki ul.	115a	1290/20	S.K.		1	2032	1	230	3450	3
87	Pszów	Karola Miarki ul.	134a	1606/4	A.W.K.		1	2032	1	125	1875	3
88	Pszów	Karola Miarki ul.	137a	751/51	L.K.		1	2032	1	180	2700	3
89	Pszów	Karola Miarki ul.	137a	751/51	L.K.	chlewnia	2	2032	2	55	825	3
90	Pszów	Karola Miarki ul.	143a	991/46	K.H.P.		2	2032	2	60	900	3
91	Pszów	Karola Miarki ul.	143a	991/46	K.H.P.	ganek	5	2032	1	12	180	3
92	Pszów	Karola Miarki ul.	143a	991/46	K.H.P.		1	2032	1	120	1800	3
93	Pszów	Karola Miarki ul.	143a	991/46	K.H.P.	komórka /stodoła/	2	2032	2	108	1620	3
94	Pszów	Karola Miarki ul.	143a	991/46	K.H.P.	wiata	2	2032	2	42	630	3
95	Pszów	Karola Miarki ul.	89a	2187/27	Z.		2	2032	1	20	300	3
96	Pszów	Karola Miarki ul.	89a	2187/27	Z.		1	2032	1	130	1950	3
97	Pszów	Karola Miarki ul.	obok nr 105	2150/5	R.B.S.	szopka	2	2032	2	10	150	3
98	Pszów	Kazimierza Kruczkowskiego ul.	10	641/8	R.C.		2	2032	2	61,6	924	3
99	Pszów	Kazimierza Kruczkowskiego ul.	10	641/8	R.C.	komórka	2	2032	2	16	240	3
100	Pszów	Krzyżowa ul.	25	358/106	R.T.T.M.	garaż	2	2032	2	42	630	3
101	Pszów	Krzyżowa ul.	25	358/106	R.T.T.M.	stodoła	2	2032	2	154	2310	3
102	Pszów	ks. Pawła Skwary ul.	11	1092/167	L.D.M.		1	2032	1	200	3000	3
103	Pszów	ks. Pawła Skwary ul.	3a	714/48	M.T.		2	2032	2	98	1470	3
104	Pszów	ks. Pawła Skwary ul.	3a	714/48	M.T.	inwentarski	2	2032	2	168	2520	3
105	Pszów	ks. Pawła Skwary ul.	3a	714/48	M.T.	wiata	2	2032	2	106	1590	3
106	Pszów	Leopolda Staffa ul.	1	1377/71	I.C.	garaż	2	2032	2	76,5	1147,5	3
107	Pszów	Leopolda Staffa ul.	1	1377/71	I.C.	szopka	2	2032	2	8	120	3
108	Pszów	Leopolda Staffa ul.	19	1337/73	I.C.	wiata	2	2032	2	12	180	3
109	Pszów	Leopolda Staffa ul.	19	1337/73	I.C.		2	2032	2	44,8	672	3
110	Pszów	Leopolda Staffa ul.	54	1181/83	A.C.		2	2032	2	18	270	3
111	Pszów	Leopolda Staffa ul.	54	1181/83	A.C.	drewutnia	2	2032	2	8	120	3
112	Pszów	Lipowa ul.	44a	69	A.Ż.		1	2032	1	140	2100	3
113	Pszów	Lipowa ul.	69a	1682/248	W.N.	stodoła	2	2032	1	190	2850	3
114	Pszów	Lipowa ul.	69b	1683/246	J.K.		1	2032	1	130	1950	3
115	Pszów	Lipowa ul.	69b	1683/246	J.K.	luzem	7	2022	1	10	150	3
116	Pszów	Lubomska ul.	2	767/36	P.K.		1	2032	2	160	2400	3
117	Pszów	Lubomska ul.	30	663/36	G.K.		2	2032	2	100	1500	3
118	Pszów	Lubomska ul.	99	429/57	T.M.	garaż	2	2032	2	20	300	3
119	Pszów	Lubomska ul.	97h	913/52	E.S.		2	2032	2	29,4	441	3
120	Pszów	Lubomska ul.	97h	913/52	E.S.	luzem	7	2032	2	6	90	3
121	Pszów	Lubomska ul.	97h	913/52	E.S.	komórka	2	2032	2	7,6	114	3
122	Pszów	Lubomska ul.	97h	913/52	E.S.	stodoła	2	2032	2	130	1950	3
123	Pszów	Lubomska ul.	obok nr 97h	865/52	I.A.		2	2032	2	42	630	3
124	Pszów	łąkowa ul.	15	2097/83	M.M.K.	stodoła	2	2032	2	100	1500	3

125	Pszów	łąkowa ul.	44a	2364/51	U.S.	WC	5	2032	2	3	45	3
126	Pszów	Marii Konopnickiej ul.	42	602/168	H.K.		2	2032	2	60	900	3
127	Pszów	Marii Konopnickiej ul.	55	862/4	A.E.B.		1	2032	1	90	1350	3
128	Pszów	Marii Konopnickiej ul.	55	862/4	A.E.B.	garaż	2	2032	2	28	420	3
129	Pszów	Marii Konopnickiej ul.	74	624/192	A.P.	stodoła	2	2032	2	112	1680	3
130	Pszów	Marii Konopnickiej ul.	37f	812/30	A.F. Z.C.		1	2032	1	320	4800	3
131	Pszów	Michała Drzymały ul.	16	172/48	I.S. H.S.		1	2032	1	140	2100	3
132	Pszów	Michała Drzymały ul.	12a	147/47	J.P.		1	2032	1	160	2400	3
133	Pszów	Niepodległości ul.	20	1303/6	M.G.		2	2022	2	85	1275	3
134	Pszów	Niepodległości ul.	21	1937/238	W.K.	garaż	2	2032	2	56	840	3
135	Pszów	Niepodległości ul.	74	2444/130	W.W.	garaż	2	2032	1	18	270	3
136	Pszów	Niepodległości ul.	74	2444/130	W.W.	komórka	2	2032	1	12	180	3
137	Pszów	Niepodległości ul.	96	2422/139	J.F.		2	2032	2	42	630	3
138	Pszów	Niepodległości ul.	96	2422/139	J.F.	przybudówka	5	2032	2	35	525	3
139	Pszów	Niepodległości ul.	96	2422/139	J.F.		1	2032	1	154	2310	3
140	Pszów	Niepodległości ul.	23a	2269/237	G.K.	stodoła	2	2032	2	180	2700	3
141	Pszów	Niepodległości ul.	27 o	1570/235	J.G.	garaż	2	2032	2	56	840	3
142	Pszów	Obrońców Pokoju ul.	22b	2083/260	S.M.		1	2032	1	140	2100	3
143	Pszów	Osiedle Alojzego Biernackiego os.	30	342/28	P.N.		2	2032	2	39,2	588	3
144	Pszów	Oskara Kolberga ul.	2	1398/191	Z.M.	pustostan	1	2032	1	320	4800	2
145	Pszów	Oskara Kolberga ul.	17	998/176	M.Z.		2	2032	1	32	480	3
146	Pszów	Oskara Kolberga ul.	22	727/124	I.S.	wiata	2	2032	2	35	525	3
147	Pszów	Oskara Kolberga ul.	29	614/37	M.W.		2	2032	2	59,8	897	3
148	Pszów	Oskara Kolberga ul.	38	625/71	B.M.		2	2032	2	15	225	3
149	Pszów	Oskara Kolberga ul.	38	625/71	B.M.		2	2032	2	28	420	3
150	Pszów	Oskara Kolberga ul.	49	419/28	J.M.	stodoła	2	2032	2	168	2520	3
151	Pszów	Oskara Kolberga ul.	66	1066/40	B.J.S.		2	2032	2	75	1125	3
152	Pszów	Oskara Kolberga ul.	80	278/1	K.J.	garaż	2	2032	2	62	930	3
153	Pszów	Oskara Kolberga ul.	82	148/1	A.G.G.	garaż	2	2032	2	12	180	3
154	Pszów	Oskara Kolberga ul.	99	680/26	A.U.		1	2032	2	168	2520	3
155	Pszów	Oskara Kolberga ul.	99	680/26	A.U.	garaż	2	2032	2	28	420	3
156	Pszów	Oskara Kolberga ul.	111	214/26	H.R.		2	2032	2	50,4	756	3
157	Pszów	Oskara Kolberga ul.	111	214/26	H.R.	wiata	2	2032	2	10	150	3
158	Pszów	Oskara Kolberga ul.	115	727/26	L.G.		2	2032	2	50	750	3
159	Pszów	Oskara Kolberga ul.	115	727/26	L.G.	szopa	2	2032	2	110	1650	3
160	Pszów	Oskara Kolberga ul.	59b	829/26	L.J.		1	2032	1	162	2430	3
161	Pszów	Piotra Niedurnego ul.	1	2364/226	U.S.		1	2032	1	120	1800	3
162	Pszów	Piotra Niedurnego ul.	25	1565/237	J.P.		2	2032	2	16,8	252	3
163	Pszów	Piotra Niedurnego ul.	25	1565/237	J.P.	wiata	2	2032	2	4	60	3
164	Pszów	Pszowska ul.	365	1476/412	L.J.S.	stodoła	2	2032	2	78,4	1176	3
165	Pszów	Pszowska ul.	403	559/341	R.N.	pustostan	1	2032	1	100	1500	3
166	Pszów	Pszowska ul.	404	511/24	E.Z.P.		2	2032	2	41	615	3
167	Pszów	Pszowska ul.	407	1296/316	I.T.		1	2032	1	110	1650	3
168	Pszów	Pszowska ul.	407	1296/316	I.T.	wiata	2	2032	2	8	120	3
169	Pszów	Pszowska ul.	416	342/24	A.O.		1	2032	1	140	2100	3
170	Pszów	Pszowska ul.	420	656/24	M.T.M.		1	2032	1	140	2100	3
171	Pszów	Pszowska ul.	429	463/222	H.T.		2	2032	2	46,2	693	3

172	Pszów	Pszowska ul.	430	928/24	K.S.	garaż	2	2032	2	40	600	3
173	Pszów	Pszowska ul.	478	1188/191	K.R.	kurnik	2	2032	2	2	30	3
174	Pszów	Pszowska ul.	478	1188/191	K.R.	garaż	2	2032	2	30	450	3
175	Pszów	Pszowska ul.	478	1188/191	K.R.	wiąta	2	2032	2	9	135	3
176	Pszów	Pszowska ul.	489	422/198	M.S.	wiąta	2	2032	2	50,4	756	3
177	Pszów	Pszowska ul.	489	422/198	M.S.	stodoła	2	2032	2	240	3600	3
178	Pszów	Pszowska ul.	512	1374/168	Z.G. J.G. (14 właścicieli)	pustostan	1	2032	1	300	4500	3
179	Pszów	Pszowska ul.	Obok nr 510c	1713/180	A.N.	stodoła	2	2032	1	130	1950	3
180	Pszów	Pszowska ul.	432b	899/24	E.A.S.		1	2032	1	120	1800	3
181	Pszów	Pszowska ul.	432b	899/24	E.A.S.		2	2032	2	28	420	3
182	Pszów	Pszowska ul.	432b	899/24	E.A.S.	garaż	2	2032	2	39	585	3
183	Pszów	Pszowska ul.	459a	898/52	W.P.		1	2032	2	168	2520	3
184	Pszów	Pszowska ul.	459a	898/52	W.P.		2	2032	2	22	330	3
185	Pszów	Pszowska ul.	459a	898/52	W.P.		2	2032	2	39	585	3
186	Pszów	Pszowska ul.	459b	978/52	R.K.		2	2032	2	77	1155	3
187	Pszów	Pszowska ul.	467a	2077/275	S.P.	garaż	2	2032	2	33,6	504	3
188	Pszów	Pszowska ul.	490b	732/188	K.Z.		1	2032	1	225	3375	3
189	Pszów	Pszowska ul.	490b	732/188	K.Z.	przybudówka	5	2032	2	50,4	756	3
190	Pszów	Pszowska ul.	490b	732/188	K.Z.	szopka	2	2032	2	11	165	3
191	Pszów	Pszowska ul.	490b	732/188	K.Z.	wiąta	2	2032	2	25,2	378	3
192	Pszów	Pszowska ul.	490b	732/188	K.Z.	wiąta	2	2032	2	12,6	189	3
193	Pszów	Pszowska ul.	491a	1424/203	D.J.N.	wiąta	2	2032	2	360	5400	3
194	Pszów	Pszowska ul.	491a	1424/203	D.J.N.	komórka	2	2032	2	38	570	3
195	Pszów	Pszowska ul.	497a	419/198	G.F.	luzem	7	2032	1	15	225	3
196	Pszów	Pszowska ul.	501a	482/98	B.O.		1	2032	1	130	1950	3
197	Pszów	Pszowska ul.	510c	2154/168	A.S.		2	2032	2	192	2880	3
198	Pszów	Pszowska ul.	510c	2154/168	A.S.	wiąta	2	2032	1	123	1845	3
199	Pszów	Pszowska ul.	521b	1666/198	A.K.		1	2032	1	140	2100	3
200	Pszów	Pszowska ul.	545a	760/125	L.N.	stodoła	2	2032	2	125	1875	3
201	Pszów	Stefana Okrzei ul.	21	202/37	P.N. /J./		1	2032	1	140	2100	3
202	Pszów	Stefana Okrzei ul.	22	1259/143	J.P.		1	2032	1	180	2700	3
203	Pszów	Stefana Okrzei ul.	22	1259/143	J.P.	króliczok	2	2032	2	4	60	3
204	Pszów	Stefana Okrzei ul.	22	1259/143	J.P.	szopa	2	2032	2	12	180	3
205	Pszów	Stefana Okrzei ul.	22	1259/143	J.P.	garaż	2	2032	2	30	450	3
206	Pszów	Stefana Okrzei ul.	51	1221/87	L.M.		2	2032	2	29,4	441	3
207	Pszów	Stefana Okrzei ul.	51	1221/87	L.M.	garaż x2	2	2032	2	50,4	756	3
208	Pszów	Stefana Okrzei ul.	57	1225/87	J.N.	luzem	7	2032	2	40	600	3
209	Pszów	Szkolna ul.	14	1308/261	C.S.		1	2032	2	114	1710	3
210	Pszów	Śląska ul.	23	188/30	Państwo Ś. (7 właścicieli)		2	2032	2	18	270	3
211	Pszów	Śląska ul.	65a	439/79	M.L.D.		1	2032	1	140	2100	3
212	Pszów	Tadeusza Rejtana ul.	24	2616/223	R.C.		1	2032	1	100	1500	3
213	Pszów	Tadeusza Rejtana ul.	28	2320/223	K.G.		1	2032	1	100	1500	3
214	Pszów	Walerego Wróblewskiego ul.	15	1	Brak		1	2032	2	160	2400	3
215	Pszów	Władysława Andersa ul.	47	1173/236	J.D.S.		1	2032	1	140	2100	3
216	Pszów	Władysława Andersa ul.	47	1173/236	J.D.S.	luzem	7	2032	2	4	60	3
217	Pszów	Władysława Andersa ul.	47	1173/236	J.D.S.	stodoła	2	2032	2	76,8	1152	3
218	Pszów	Włodzimierza Majakowskiego ul.	10	2387/168	B.	nr 1	2	2032	2	48	720	3
219	Pszów	Włodzimierza Majakowskiego ul.	10	2387/168	B.		2	2032	2	16,8	252	3
220	Pszów	Włodzimierza Majakowskiego ul.	43a	398/8	A.G.		1	2032	1	140	2100	3

221	Pszów	Workowa ul.	12	582/71	S.G.	garaż	2	2032	1	29	435	3
222	Pszów	Workowa ul.	17	1151/69	A.B.	luzem	7	2032	2	19,2	288	3
223	Pszów	Żużłowa ul.	3	494/26	K.K.		2	2032	2	44,8	672	3
224	Pszów	Żużłowa ul.	20	850/26	J.M.G.		1	2032	1	120	1800	3
225	Pszów	Żużłowa ul.	55d	805/11	R.Z.K.		2	2032	2	49	735	3
226	Pszów	Żużłowa ul.	55d	805/11	R.Z.K.	kojec dla psa	5	2032	2	9	135	3
227	Pszów	Żużłowa ul.	55d	805/11	R.Z.K.	wiata nr 2	2	2032	2	60	900	3
228	Pszów	Żużłowa ul.	55d	805/11	R.Z.K.	wiata nr 1	2	2032	2	39	585	3

## Uzasadnienie

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów przyjęła „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Główne cele Programu to usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Zadania przewidziane w Programie są realizowane na trzech szczeblach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (samorząd powiatowy i samorząd gminny). Do zadań samorządu gminnego należy współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. W celu realizacji w/w celów został opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020 - 2032”. Dokument ten w sposób przejrzysty ujmuje zagadnienia ściśle związane z realizacją nałożonych na gminę obowiązków. Wskazuje m.in. cele i zadania, a także ramy prawne w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem. Program wskazuje ponadto aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Pszów oraz określa harmonogram realizacji programu. Program wraz z inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest pozwalają ubiegać się o dofinansowanie działań związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach pismem z dnia 5 lutego 2020 r. znak WOOS.410.19.2020 oraz Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 28 stycznia 2020 r. znak NS-NZ.9022.21.7.2020 stwierdzili brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Pszów na lata 2020 - 2032”.